

Utorak, 22. februar 2005.
Svedok Vladislav Jovanović
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), nastavite sa unakrsnim ispitivanjem. Želeli bismo da idemo što je brže moguće. Pretresno veće će da razmotri pitanje vremena, tačnije korišćenja vremena u ovom Predmetu i malo kasnije ćemo nešto da kažemo o tome.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ja sam već razjasnio svoju poziciju u odnosu na ovog svedoka, ali i u generalnom. Gospodine Jovanoviću, ono što ja kažem vama kao bivšem ministru inostranih poslova, koji je to bio pet godina i bivšem stalnom predstavniku SRJ u Ujedinjenim nacijama (United Nations) je da ste vi potpuno svesni odgovornosti koje je ovaj optuženi imao za događaje koji su se dogodili u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, ali nam vi niste rekli punu istinu. Da li to razumete? To je ono što ja tvrdim.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja shvatam šta tvrdite, ali istovremeno ističem da tvrdite vrlo pogrešno jer gospodin Milošević je imao veoma ograničene mogućnosti da utiče na razvoj događaja, kako u Hrvatskoj, tako i u Bosni i Hercegovini, što pokazuje niz činjenica o kojima sam ja govorio. Jedna od činjenica je ta što je on bio među prvima koji je insistirao na dovođenju mirovnih snaga u Hrvatsku i drugo, što je prihvatio odmah svih pet mirovnih planova

i što je bio ključna ličnost za uspeh mirovnog plana u Dejtonu (Dayton). Čovek koji ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređem na vrlo bitne stvari, želim da kažem da vašim opservacijama koje se tiču želje da svi Srbi eventualno žive na jednoj teritoriji, želite da nas odvedete na pogrešan trag, iako to sve jasno proističe iz svih dokumenata koje sam vam pokazao. Mi ćemo da pogledamo još nekoliko dokumenata koji to isto tvrde, da je upravo to bio podcrtani cilj svih Srba na obema stranama reke Drine. Da li je to tačno ili nije tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, nije tačno. Tačno je samo to da su Srbi preko Drine, kako u Hrvatskoj, tako i u Bosni i Hercegovini, insistirali na svom ustavnom pravu na samoopredeljenje, koje je bilo jednako za sve konstitutivne narode u Jugoslaviji. To njihovo ustavno pravo je bilo garantovano i po Ustavu Hrvatske i po Ustavu Bosne i Hercegovine. Korišćenjem tog prava ne znači da se oni priključuju Srbiji, nego samo izražava njihovu želju da ostanu u dotadašnjoj zajedničkoj državi. Mi smo ih u tom pravu podržavali, jer smo podržavali isto takvo pravo i svih drugih naroda, uključujući i hrvatski narod, slovenački, makedonski, bosanski i ostale.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaša sugestija u vezi sa nekim stvarima koje ću da istaknem, na primer, da vi niste znali koju podršku je Srbija pružala Krajini i bosanskim Srbima, je apsurdna. Neko na vašem položaju je morao da zna da jedan deo sredstava Srbije ide na tu stranu kako bi se pokrili ti interesi. Vi nam o tome, jednostavno, niste rekli istinu.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, vi prebrzo zaključujete ono što želite da zaključite, pa makar to bilo i u sukobu sa činjenicama. Ja sam istakao i ponovo ističem da smo mi, pored toga što smo podržavali pravo srpskog naroda preko Drine u jednoj drugoj bivšoj republici na samoopredeljenje kao na jednako pravo svih, pomagali politički i finansijski taj narod da se održi u uslovima obespravljenosti i ugroženosti njegovog prava na slobodu i ravno-

pravnost. I to nisam nikada krio, tako da je deo finansijskih sredstava koje je Jugoslavija imala odlazio i u te bivše republike, da ti ljudi ne bi umrli od gladi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je poznato ono što je Mladić rekao na pedesetoj sednici Skupštine Republike Srpske aprila 1995. godine, o procetnu podrške koju je on prethodnih godina primio iz Beograda. Da ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To mi nije poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate šta je sam optuženi rekao prilikom hapšenja o podršci koju je on pružao Republici Srpskoj u vidu oružja i municije i drugim sredstvima i da je to bila državna tajna. On je to rekao i to je javno objavljeno. Da li to znate?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pročitao sam izjavu koju je dao gospodin Milošević kad je bio u zatvoru u Beogradu, a koja se odnosi na tu materijalnu podršku, koja je davana Srbima u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vas je to u potpunosti iznenadilo, dakle kao ministra spoljnih poslova i kao stalnog predstavnika u Ujedinjenim nacijama? Jedno vreme ste, takođe, bili i potpredsednik Vlade.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa za mene je to bilo prilično iznenađenje jer sam znao da dajemo materijalnu podršku, ali nisam znao za njenu specifikaciju. Jednostavno, nisam bio uključen ni u kave vojne ili druge rasprave.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi smo ovde čuli svedočenje gospodina Babića o direktnom finansiranju na osnovu njegovog zahteva koji je uputio ovom optuženom. Da li ste to znali ili niste? Da li to želite da nam kažete?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ... Rekao sam vam da u pitanjima vojne prirode nisam bio uopšte uključen, niti sam znao za specifikaciju materijalne podrške koja je odlazila Srbima preko Drine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vam tvrdim da je to potpuno neprihvatljivo i nerealno ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, u transkriptu stoji da je finansiran ovaj optuženi. Trebalo bi da stoji da je ovaj optuženi finansirao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Gospodine Jovanoviću, ja vam tvrdim da je vaš odgovor u potpunosti nerealan. Potsetiću vas na neke činjenice. Dok ste vi bili na položajima, Srbija je imala četiri različita predsednika Vlade, savezna država tri predsednika Vlade, četiri ministra spoljnih poslova. Dok su se ljudi menjali na različitim položajima, vi ste bili konstanta. E sad, ukoliko su se stvari krile od ministara u vladama i predstavnika UN-a, ko je to radio? Da li je to bio neko od ovih drugih predsednika Vlada? Neko od ovih drugih ministara spoljnih poslova? Dakle, ko je to radio i ko je to sve krio od vas?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam da li šta imao da krije od mene, ali u svakoj Vladi postoji podela poslova i svaki ministar je zadužen za svoj resor. Ja sam u svom resoru imao toliko mnogo poslova s obzirom na rasturanje prethodne Jugoslavije i potrebu rekonstituisanja mog ministarstva i odbrane imena i ugleda Jugoslavije u svetu, da, jednostavno, nisam imao ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prekinuću vas s obzirom da nemamo puno vremena. Dakle, vi ne možete da ukažete ni na koga ko bi te informacije krio od vas?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam imao utisak da se bilo šta krije od mene, a nisam imao ni vremena niti posebnog cilja da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Vi, dakle, želite da kažete da sve što je urađeno, je urađeno kako treba. Dakle, sve ono što je jedna država uradila u vezi sa poslovima koji se tiču susednih teritorija i, stoga, nije bilo potrebno da neko bilo šta krije od vas.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ono što ja znam, to sam kazao i to što znam nije nešto što bi moglo da ide na teret Jugoslavije ili Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Istina je sledeća, gospodine Jovanoviću: ovaj optuženi koji nije imao nikakvu platformu ili filozofiju, došao je na vlast odgovarajući na potrebe nekih srpskih intelektualaca i Srba sa Kosova. Da li je to, po vašem mišljenju, tačno? Da ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije tačno, zato što vi prenebregavate činjenicu da je srpski narod, u velikoj većini, bio nezadovoljan položajem koji je imao u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, jer je on držan na niskim granama. Bio je stalno kontrolisan od rukovodstva Slovenije i Hrvatske i Josip Broz Tito je stalno smenjivao njegova rukovodstva i postavljao ljude poslušne njemu. Prema tome, osećaj povređenosti i poniženosti bio je veoma jako izražen kod srpskog naroda i nije nikakvo čudo što je gospodin Milošević bio odmah izabran velikim brojem glasova za prvog predsednika Srbije na slobodnim izborima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kada ste došli na određene položaje, vi koji ste bili na određenim položajima, shvatili ste da optuženi mora da podržava interese onih koji su ga podržavali, dakle, nacionaliste, Srba sa Kosova i on je učinio sve što je bilo u njegovoj moći, kako bi i dalje ostao na vlasti, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je, to je mišljenje koje je sugerisano iz pravca naših bivših zapadnih republika koji su, na taj način, hteli da predstave gospodina Miloševića kao srpskog nacionalistu. On to, koliko ja znam, nikad nije bio, jer je jednake mogućnosti i prava priznavao svim bivšim jugoslovenskim narodima, a ne samo Srbima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vam tvrdim, gospodine Jovanoviću, da je on znao i vi ste znali da je on morao da ispunjava interese nacionalista kako bi ostao na vlasti i on je činio sve što je bilo potrebno kako bi podržao bosanske Srbe i Srbe iz Hrvatske, kako bi to ostvario. Da li je to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije tačno. Potpuno ... Vi ste potpuno prihvatili tezu bivših secesionista Tuđmana i Kučana koji su

tu tezu lansirali da bi sakrili svoju secesiju koja, inače, ne bi mogla da prođe, da nije bilo tog blanko napada na Srbiju i njeno rukovodstvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da poslužitelj na grafoskop stavi dokument 8. Dakle, to je izveštaj od 30. maja. Proveli smo neko vreme sa tim dokumentom. Molim da se stavi na grafoskop kako bismo lakše koristili dokument. Strana 3. Izvinjavam se, strana 2. Molim da se stavi na grafoskop. Molim da tehnička ekipa uključi grafoskop. Strana 3. Dakle, molim da se strana 3 stavi na grafoskop. Ovaj izveštaj, koji smo već ranije pogledali, u paragrafu 8 sadrži određene napomene u vezi generala Nedeljka Boškovića, tačnije o tome da je on vodio prazgovore sa Predsedništvom Bosne i Hercegovine. Tu se sugerije da on nije mogao da kontroliše Mladića. U stvari, Bošković je, u jednoj prilici, uspeo da iskontroliše Mladićem i on se hvalisao tim, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Moguće, ali ja vam kažem da ja uopšte nisam bio u toku tih vojnih dešavanja, a ovo što sam saznao je iz izveštaja generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. I po tom izveštaju ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pogledajmo sad paragraf 9. "S obzirom na sumnje koje sad postoje o mogućnosti vlasti u Beogradu da utiču na generala Mladića", onda nekoliko redova niže, samo da podsetimo Sud: "Iako se nadam da se neće ponoviti granatiranje grada, jasno je da pojavljivanje generala Mladića i snaga pod njegovom komandom kao nezavisnih, a koje su, po svemu sudeći, izvan kontrole JNA ...". Onda pogledajmo sledeću stranu, paragraf 13: "Nenormalni položaj generala Mladića i njegovih snaga koji nisu pod kontrolom niti vlasti u Beogradu niti vlasti u Bosni i Hercegovini ...". Dakle, u skladu sa ovim izveštajem, JNA je upravo bila u fazi raspadanja, a Vojska Republike Srpske je bila u procesu formiranja, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Vojska Republike Srpske, koliko sam ja shvatio iz ovog izveštaja i iz drugih saznanja, je bila formirana

od strane Srba u Bosni i Hercegovini koji su se zatekli u oružanim snagama JNA u Bosni i Hercegovini, u tom trenutku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je došlo do promena snaga JNA koje su većim delom postale snage Vojske Republike Srpske, ovaj dokument ukazuje na neke nejasnoće u vezi sa mogućnošću da bilo JNA, bilo Beograd, utiču na to. Ali tu se izražavaju samo neke sumnje, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa sumnje su utoliko, koliko sam ja shvatio, što je JNA imala velike probleme da izvuče iz Bosne i Hercegovine svoje delove sastavljene od vojnika iz Crne Gore i Srbije, jer su ti vojnici bili blokirani od strane ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, moram da vas prekinem. Ovaj dokument govori o neizvesnosti, o sumnji u toj fazi. I to je sve. Dakle, to je faza kada je dolazilo do te promene i o mogućnosti da se kontroliše Mladić.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, gde se to nalazi u dokumentu?

TUŽILAC NAJS: U paragrafu 9. Dakle, "izražavaju se sumnje o mogućnosti ..."

SUDIJA ROBINSON: Da, ali vaša je teza da je to bilo zbog transformacije. Ali morate da imate i neke druge činjenične osnove u tom dokumentu, ukoliko to predočavate svedoku.

TUŽILAC NAJS: Pa radi se o vremenu. Paragraf 5: "Većina osoblja JNA koji su bili raspoređeni u Bosni i Hercegovini, bili su državljani te republike stoga nisu bili pod odlukom Beograda da se povuku 4. maja i većina njih izgleda da se priključila vojsci, takozvane, Srpske Republike Bosne i Hercegovine". A zatim se tu onda daje neka statistika. Pitanje je sledeće: tačno je, zar ne, da je to bio period kada se ta nova vojska uspostavljala i kada je dolazilo do preuzimanja

vlasti i u ovom dokumentu se izražavaju sumnje o tome da li je JNA odnosno Beograd imaju mogućnost da ga kontrolišu? Da li je to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Sumnje nisu dokaz. Svako može da ima svoju sumnju. Ali JNA je imala jedini veliki problem kako da izvuče "živu glavu" iz Bosne i Hercegovine bez gubljenja svojih vojnika. I u tome je bila opstruirana od strane vojske Alije Izetbegovića. Bilo je mnogo žrtava u Dobrovoljačkoj ulici, onda u Tuzli, što je opšte poznato. Prema tome, povlačenje JNA iz Bosne je bilo namerno sprečavano od strane vojske Alije Izetbegovića, da bi se to moglo koristiti u kampanji protiv Srbije i Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, idemo dalje. Pomozite nam u vezi sa sledećim: mi znamo i uskoro ćemo da pogledamo drugi dokument, znamo da je nakon ovog dokumenta usledila jedna rezolucija Saveta bezbednosti kojom se osuđuju Srbi, a rezolucije Saveta bezbednosti (UN Security Council) se baziraju na svim informacijama koje dolaze članicama koje čine Savet bezbednosti, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ta rezolucija ... Ja ne znam na koju rezoluciju mislite. Bila je rezolucija u kojoj je to osuđivano i traženo povlačenje. Ali je bio i izveštaj generalnog sekretara koji je potvrdio da su se jedinice JNA povukle sem onih kasarni koje Alija Izetbegović nije dozvolio da se evakuišu. Prema tome, i mi smo, koliko ja znam ... Predsedništvo je negde 5. juna zvanično obavestilo da se poslednji vojnik JNA povukao iz Bosne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, to nije odgovor na postavljeno pitanje. Pitanje se ticalo procedure, budući da ste vi bili stalni predstavnik pri Ujedinjenim nacijama, a radilo se o tome da su rezolucije sačinjavane na osnovu kompletnih informacija koje su dolazile do onih ljudi koji su pravili nacрте i usvajali rezolucije. Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da li je to tačno ili ne, ja ne znam. Odnosno, znam da su oni na osnovu tih informacija ... Da li

su te informacije bile kompletne i da li su uzimali u obzir i informacije iz Beograda, iz Jugoslavije, to ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prva teme od tri koju sam spomenuo, a o kojoj bih sa vama želeo da razgovaram su ovlašćenja optuženog. Imam vremena samo za još jedno pitanje, za vas. Vi ste nam danas ujutru rekli da su Ministarstvo odbrane i Ministarstvo spoljnih poslova Srbije uspostavljena u skladu sa zakonom iz 1990. godine, a da su ona ukinuta 1993. godine i da je treće ministarstvo bilo uspostavljeno, Ministarstvo za veze sa Srbima izvan Srbije. Ministarstvo odbrane i Ministarstvo spoljnih poslova je ukinuto 1993. godine zato što je optuženi imao aktivnu kontrolu nad SRJ, tako da nije bilo potrebno da postoje takva ministarstva u Vladi Srbije. Da li je to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je da su ukinuta ali nije tačno vaše obrazloženje, jer je, u međuvremenu, rekonstituisana bivša Jugoslavija i stvorena Savezna Republika Jugoslavija. Jedna godina dana je bila potrebna da se međusobno povežu i da počnu da funkcionišu. Kada je to postignuto, onda se našlo za potrebno da se ta dva ministarstva ukinu, jer više nisu imala svrhu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, ali vi, naravno, shvatate stav Tužilaštva u vezi sa tim, gospodine Jovanoviću. Nije nikada bilo potrebe za Ministarstvom spoljnih poslove Srbije, niti za Ministarstvom odbrane, dakle, za zemlju koja tvrdi da nema vojsku. Ta ministarstva su bila uspostavljena zbog nekih praktičnih svrha i to 1990. godine, a 1993. godine je optuženi mogao da postigne sve preko Savezne Republike Jugoslavije. To je realnost, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To nije realnost jer je 1990. godine prethodna Jugoslavija bila u veoma teškom stanju. Nije se znalo kuda će stvari da odu i onda je tim Ustavom iz 1990. godine, radi mere predostrožnosti, odlučeno da se stvore ta dva ministarstva. Dok je ministarstvo spoljnih poslova embrionalno nekako funkcionisalo, Ministarstvo odbrane je bilo, praktično, samo na papiru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Treća tema o kojoj sam hteo sa vama da razgovaram, to je bila ambicija svih vas da se ostvari država u kojoj će svi Srbi da žive zajedno. U vezi sa tim postoji jedan transkript presretnutog razgovora ... Oprostite, gledam pogrešan dokument. Samo trenutak. Molim vas da pogledate sledeći dokument. Radi se o novom dokumentu. Ranije je spomenut. Radi se o izjavi o uslovima priznavanja novih država. Datum ovog dokumenta je 16. decembar. Molim poslužitelja da stavi dokument na grafoskop. Dakle, 16. decembar 1991. godine, kada Evropska zajednica (European Community), pogledajmo dno te strane poziva sve jugoslovenske republike da do 23. decembra izjave da li žele da budu priznate kao nezavisne države. Gospodine Jovanoviću, da li se sećate ove deklaracije, tj. ovog dokumenta?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Kako da ne. I ja sam odgovorio na tu deklaraciju. I o tome sam govorio prvog dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Što se tiče ovog dokumenta, svrha je bila da se jednom zauvek oslobodi Beogradske inicijative, koja je bila zastarela jer je obuhvatala Bosnu, a za Bosnu se znalo da će da prihvati taj poziv i da će da traži nezavisnost. To je oslikavalo napuštanje ideje treće Jugoslavije, a sama ideja je propala sledeće godine i to bi neizbežno dovelo do rata ukoliko su optuženi i njegovi predstavnici mogli da sprovedu ono što su naumili, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Vaš pristup je potpuno pogrešan, pristrasan i selektivan. Vi, u suštini, zagovarate politiku secesionističkih republika i Evropske zajednice koja je tu politiku od početka podržavala, što je i dovelo do svih ovih nedaća i krvoprolića u Bosni i Hercegovini. Ono što je Beogradska inicijativa htela, to je da se nastavi borba za očuvanje zajedničke države Jugoslavije u kojoj su svi zajedno živeli i u kojoj su svi imali određeni prosperitet. Ako je bio upućen poziv Makedoniji i Bosni i Hercegovini, to je bilo upravo sa ciljem da se ta zajednička država rekonstituiše, demokratizuje do maksimuma i da se osigura ravnopravnost i puna jednakost svih. Na žalost, ta inicijativa nije uspela, između ostaloga što je bila podri-

vana sa strane, što su te dve republike bile ohrabrivane na secesiju, jer je ranije bila doneta odluka da se bivšoj Jugoslaviji zada udarac kocem i da se ona ukine potezom pera. To je bio zločin protiv čovečnosti i protiv mira.

TUŽILAC NAJS: Shvatam. Molim da se tabulator 5 pokaže svedoku.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator broj osam. Gospodine Jovanoviću, to je prilično opširan presretnuti telefonski razgovor između vas, Radovana Karadžića i Koljevića. To je već uvedeno u spis. Vi ste imali priliku da pogledate taj dokument. Ja znam da ste vi poneli dokumenta sa sobom za vikend i da ste imali priliku da ih pogledate. Zamoliću vas da pogledate samo dva pasusa u ovom presretnutom razgovoru. U verziji na engleskom to je strana 5. Reč je o dokazu koji je već uveden u spis. Nisam proverio broj stranice na srpskom, ali je strana 5 na engleskom. Strana 5 na kojoj vi u vašem razgovoru sa Karadžićem kažete ... Jedina stvar koja ovde nije pomenuta, to ste govorili u februar 1992. godine, je nepromenljivost granica, ali vi još uvek niste imali uspostavljene granice. Da li ste to pronašli? To je na strani 6 ili 7.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nisam tačno ... Mada sam to čitao preko vikenda, ali ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja imam u svom tekstu, samo da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson (Robinson) ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja imam to na ovom, na ovom transkriptu

razgovora. To je na stranici 3 srpskog ... Počinje na stranici 3 srpskog teksta i to je poslednji red na stranici 3, na samom dnu strane, jedino što ovde nije pomenuto ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala, gospodine Miloševiću. Da li ste našli to na strani 3. U svakom slučaju vi ste to čitali preko vikenda. Tu se jasno kaže da ste vi odlučni da ne treba da dođe do promene tadašnjih granica u Bosni, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne tako. Ako čitate ceo taj razgovor, a trebalo bi ga imati u celini u vidu, a ne izvučeno samo jednu rečenicu, to je bilo u vezi sa pripremama delegacije Srba iz Bosne i Hercegovine za razgovore sa ambasadorom Kutiljerom (Jose Cutileiro), za uspostavljanje kantonalne Bosne. I tom prilikom je gospodin Karadžić hteo da proveriti neka svoja razmišljanja i da raščisti neke pojmove pošto nije bio mnogo načitan sa nekim pravnim pojmovima. I ja sam tu rekao ono što je bilo tačno da Bosna i Hercegovina tek treba da se konstituiše kao nezavisna država na osnovama kantonalnog uređenja i da je to proces u toku i da oni treba da pregovaraju i da dođu do zajedničkog rešenja, a nisam kazao da nema promene granica sa Bosnom i Hercegovinom.

SUDIJA ROBINSON: Ono što je pred nama nije ono o čemu vi govorite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, moja je greška što to nisam proverio. U svakom slučaju, zbog dužine ovog dokumenta, a i pošto ga je svedok pročitao, ja neću da tražim da se tumači ovaj dokument i sada molim poslužitelja da na grafoskop stavi stranu 6, a ne stranu 7: "Jedina stvar koja ovde nije pomenuta je nepovredivost granica. Vi još niste uspostavili granice" to je pasus na koji sam se pozivao. Časni Sude, da li mogu da završim s ovim dokumentom na sledeći način: kantonalni pristup, a to je bio Kutiljerov plan (Cutileiro Plan), što se može naći u tabulatoru 25, bio je prihvatljiv vama i srpskom rukovodstvu jer su time uspostavljene etničke granice. Da li je to

tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je bilo prihvatljivo za celu Konferenciju o Jugoslaviji (International Conference on the Former Yugoslavia) i za sve učesnike, uključujući i za gospodina Izetbegovića. Kasnije se on iz toga povukao, na nagovor Amerike (United States of America).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakon ovog presretnutog razgovora, možemo li na trenutak da pogledamo tabulator 25, a to je dokazni predmet 810 ...

SUDIJA BONOMI: Da li taj poslednji dokument ima broj dokaznog Predmeta?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinite, taj dokument već ima broj dokaznog predmeta. To je 613, tabulator 243 i to je ponovo dokument koji smo već ranije gledali, ali ne sa vama, gospodine Jovanoviću. To je dokument saveznog Ministarstva spoljnih poslova, nema sumnje u to. Da se ne bismo mnogo zadržavali na tome, pošto je to na raspolaganju Pretresnom veću, poslednji paragraf dokumenta koji dolazi iz vašeg Ministarstva spoljnih poslova kaže ... Molim drugu stranu, poslednji paragraf: "Vrednost Kutiljerovog plana počiva na tome da je međunarodna zajednica pokazala spremnost da ozakoni i verifikuje međunarodno i zakonski priznate granice srpskih teritorija u Bosni i Hercegovini". To su bile etničke granice i to je za vas imalo vrednost, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Etničke granice su i u Dejtonskom sporazumu (Dayton Accord) i to je prihvatio ceo svet. Prema tome, to je bio jedini način da se smiri Bosna i Hercegovina i da ona ne uleti u rat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, ja se bavim stvarima hronološki, da bih omogućio Pretresnom veću da stekne jedan hronološki uvid. Ovo je Kutiljerov plan i vi ste pisali o tome nakon događaja 1994. godine i 1992. godine. Rekli ste da je tada taj plan

bio privlačan. Pomenuli ste da je svaki mirovni plan prihvaćen, ali privlačnost ovog plana je bila u tome da su utvrđene etničke granice koje bi onda bile priznate na međunarodnom planu, je li to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: U svim ostalim planovima su priznate te unutrašnje etničke granice. To je bio izraz prava na samoopredeljenje tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini. Ja ne vidim u tome ništa loše niti išta strašno, zato je to i bilo prihvaćeno od međunarodne zajednice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokument je tabulator 12, a to je stenografska beleška Saveta za usaglašavanje stavova koje se sastalo 11. avgusta. Samo da vas podsetim, taj Savet je bio širi od Vrhovnog saveta odbrane i u njemu su bili i predstavnici Republike Srpske i Republike Srpske Krajine. Vi ste to pogledali tokom vikenda tako da time možemo brzo da se pozabavimo. Na strani 23 verzije na engleskom ....

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pitanje gospodina Najsa sadrži materijalnu neistinu koja mu je dostupna iz ovih stenograma. Ovaj Savet za usaglašavanje stavova, piše članovi saveta, koji su ... To je formirao predsednik, tadašnji, Jugoslavije, Dobrica Ćosić, piše koji su članovi saveta i jasno se vidi da predstavnici Republike Srpske i Republike Srpske Krajine nisu članovi tog saveta, već, očigledno, pozvani od strane predsedavajućeg da učestvuju. Jer, videćete, na ... Prema tome, u ovom savetu nisu bili nikakvi predstavnici van Savezne Republike Jugoslavije, ali je moglo da se desi da ...

TUŽILAC NAJS: Ovo je pitanje kojim treba da se bavi u dodatnom ispitivanju. Ovde se uzima moje vreme i ja nemam vremena da dozvolim optuženom da mi ga oduzima.

SUDIJA ROBINSON: On je rekao da ste vi pogrešno tumačili i da tu nije bilo predstavnika iz Republike Srpske i Republike Srpske Krajine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako sastav Saveta nije ono što reprezentuje, time može da se bavi u dodatnom ispitivanju. Ipak, zahvalan sam na ovoj intervenciji i sada ću o tome da postavim pitanje. Molim da gospodine Nort (North) dtavi prvu stranu na grafoskop, pošto je optuženi već pokrenuo to pitanje. Kao što je ovde prevedeno, sednica Saveta za usaglašavanje stavova održana je u Dobanovcima. Ja sam to već pitao, ali ako se ne sećate nije važno ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: ... da usaglašava čije stavove, gospodine Jovanoviću? Čiji stavovi su trebali da se usaglašavaju ako nije reč o Republici Srpskoj i Republici Srpskoj Krajini? Čiji stavovi su trebali da se usaglašavaju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Trebalo je da se usaglašavaju stavovi između saveznih organa i organa republike sa novim predsednikom Milanom Panićem koji je često delovao veoma samostalno i bez poznavanja problema i stvari, pa je zbog osećanja potrebe da se on zaštiti od takvih svojih iskoraka u nepoznati svet činjenica, napravi taj Savet koji bi mu pomogao da dođe do istinitijih činjenica i zaljučaka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A da li je trebalo da se ostvari usaglašavanje sa onima koji su dolazili čak i ako nisu bili predstavnici u tom Savetu. Dakle, da li je trebalo da dođe do usaglašavanja sa Republikom Srpskom i Republikom Srpskom Krajinom? Da li se o tome radi?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ti sastanci su sazivani na poziv predsednika savezne Republike Jugoslavije, gospodina Ćosića i oni su, kad je reč o predstavnicima iz Bosne i Hercegovine, imali samo konsultativni karakter pošto je trebalo da im se da neki savet ili objašnjenje u vezi sa sastancima koji su prethodili, na primer, Londonska konferencija (London Conference).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas, strana 23, verzija na engleskom. Pri dnu strane. Nadam se da imate istu paginaciju kao i ja? Časni Sude, juče sam upozoren da postoji marginalna razlika u paginaciji između mojih stranica i stranica koje su u spisu. Mogu li da dobijem nazad ovaj dokument? Hvala lijepo. Znači, pri vrhu strane 23. Vidimo jedan pasus gde vi govorite: “Međutim, ja se zaista bojim da druga strana to ne želi, jer oni žele jasan diskontinuitet, psihološki trenutak da se to uspostavi. Važno je za njih zbog njihovih strateških aspiracija na Balkanu, jer oni žele da negiraju naš položaj kao Pijemonta (Piedmont), da sutra ili za 10 ili 15 godina postanemo novi centar koji će ponovo da okupi sve jugoslovenske narode”. Pijemont je bila provincija u Italiji (Italy) koja je imala vrlo sličnu poziciju kao i Srbija na Balkanu, kada je izvršena unifikacija Italije u 19. veku. I onda se ide dalje: “To je nešto što su nam prethodne generacije stavile u ruke i mi nemamo pravo da to odbacimo. Mi možemo da odaberem da to ne koristimo ako vreme i prilike ne idu tome u prilog, ali mi treba i dalje to da sačuvamo, jer ako to nije toliko važno, zašto se onda naši protivnici oko toga toliko muče”. Gospodine Jovanoviću, to je još jedna jasna objava vaše strane da postoji želja da svi Srbi žive u jednoj državi i to je ovde jasno rečeno.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To nije rečeno, nego je rečeno da svi Južni Sloveni imaju pravo na zajedničku državu. I to je bio san svih Južnih Slovena nekoliko vekova. I on je bio ostvaren 1918. godine. Na žalost, 1991. godine ga je Evropska zajednica, uz pomoć nekih, uspela da pretvori u “prah i pepeo”. A ako je Srbija bila Pijemont za okupljanje Južnih Slovena, to je istorijska činjenica. I zbog toga je Austro-Ugarska (Austro-Hungary) i povelu Prvi svetski rat protiv Srbije, upravo da bi sprečila stvaranje države Južnih Slovena. Prosipanje velike količine krvi u ovim ratovima, nesrećnim, je jedan od zaloga da se takvo ujedinjenje Južnih Slovena više nikada u skoroj budućnosti neće desiti. Prema tome, plemenita ideja svih Južnih Slovena je nešto od čega ni jedan pošten Južni Sloven ne odustaje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Dakle vi odbacujete ovu tvrdnju.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da mi poslužitelj donese dokument da potražim još jedan kratak pasus u ovom dokumentu, pošto je moguće da nam strane nisu obeležene na isti način. Treba mi samo trenutak. Vi verovatno znate na osnovu čitanja transkripta sa ovog suđenja, da je sporno pitanje da li je postojao jednak pristup Srbima u Bosni i Hrvatskoj i kosovskim Albancima. Vi znate za to, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Znam. I nije mogao postojati jednak prilaz, pošto su Srbi u ovim dvema republikama bili konstitutivan narod, rekao sam već, što je garantovano i ustavima tih republika u bivšoj Jugoslaviji i u saveznoj ... Dok su Albanci na Kosovu bili nacionalna manjima ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Da pogledamo onda ovaj pasus u kom, na istom tom sastanku, govori optuženi. Vrh stranice. Vidimo na vrhu stranice da on priznaje postojanje problema u vezi s tim argumentom i on kaže: "Nemam nikakvih rezervi u odnosu na to, ali objašnjenje kako izbeći traženje da se Albancima daju ista prava i s kakvim argumentima, to je problem. To je trn u našoj argumentaciji. Mi znamo kakvi su naši argumenti. Mi moramo da vidimo kakvi bi argumenti bili prihvatljivi za njih". Dakle, nedoslednost pristupa između Srba i kosovskih Albanaca je uvek priznata, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. U ovom slučaju, koliko sam ja razumeo, gospodin Milošević je naglasio da mi imamo ustavni stav koji razlikuje manjine od ostalih naroda, ali da međunarodna zajednica, tačnije njen zapadni deo, ne prihvata to razlikovanje i međunarodna Konferencija o Jugoslaviji je prinudno prevela Srbe u Bosni i u Hrvatskoj iz statusa naroda u status nacionalne manjine. Na žalost, taj potez koji je učinjen sa referendumom u Bosni i Hercegovini izazvao je tamo sukobe i na kraju se ipak priznalo da su Srbi u Bosni i Hercegovini konstitutivni narod, dok za Srbe u Hrvatskoj to nije bio slučaj i oni su svedeni na manjinu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokazni predmet je tabulator 15, a

to je stenografska beleška sastanka od 9. januara. Ovde ćemo da pogledamo nekoliko pasusa. Neće da bude problema sa brojevima stranica. Molim stranu 25. Ne, izvinjavam se. Da, stranu 25, na dnu. To je velika strana gde broj piše na sredini, a ne u desnom uglu. Ovdje vi govorite, na vrhu strane. Ne, u stvari, sledeću stranu ... 25, broj 25, na dnu. Ovde vi kažete: "Moramo iz toga da izvučemo zaključak da zajednica i uslovi ne dozvoljavaju da se vekovni san o ujedinjenju svih Srba u srpskoj državi ostvari. Mi treba da idemo postupno ka tom cilju". Gospodine Jovanoviću, ne može da bude jasnije od ovoga što sam vam pokazao u svim ovim pasusima, da je to bilo u osnovi svih namera. Recite nam šta znači "postupno kretanje ka tom cilju"?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To nije tačno što ste vi zaključili. Ovde sam ja kazao, a i kasnije sam ponavljao da su svi Srbi živeli u jednoj državi, zajedničkoj Jugoslaviji i da su otuda bili isterani protiv svoje volje. I sada se ovde diskutovalo o tome, o njihovoj želji da oni, ipak, budu u jednoj državi. Ja sam im rekao da to više nije realno, nije moguće. A inače, u jednom od tekstova koji ste vi meni dali, ja sam izričito rekao da pravo na samoopredeljenje Srba u Bosni i Hercegovini isključuje pravo na secesiju, čime sam jasno podvukao da ne dolazi u obzir priključenje te etničke pokrajine Srbiji, u budućnosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, ako je to vaš stav. Molim poslužitelja da okrene sledeću stranu. Strana 43 od 1167. Sredinu stranice, molim. Dakle strana 43. Pogledajte donji desni ugao, videćete broj 43. Časni Sude, ove stranice su napravljene da bi mogle da se upoređuje sa srpskim originalom, ali postoji onda izvesna zabuna u vezi sa obeležavanjem strana. Izvinjavam se zbog toga. Dakle, strana 43. Molim vas, donesite mi dokument. Ovde na sastanku govori optuženi. Ne može da bude jasnije: "Ime države nije važno", kaže on, "suština je važna. Ono šta je važno je da je etnička podela u celini prihvaćena i 'ustavotvorni narod' je prihvaćen. To su dva elementa koje Alija pokušava da izbegne na svaki način. Ne može da postoji unitarna država sa ova dva elementa". Ovde je bav-

jenje podelom Bosne na osnovu etničke podele i etnička podela je ono šta optuženom na umu, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ovde je reč o planu Vence-Oven (Vance-Owen Plan), koji su Srbi u Bosni prihvatili, principe, ali neće da prihvate mape. I gospodin Milošević je imao veliki napor da ih ubedi da prihvate te mape, jer su imali veliki broj prigovora. I ovo je način da se oni privedu, kako bih rekao, tom racionalnom mišljenju i da prihvate mape, a nije izražavanje želje ka nekakvoj etničkoj čistoti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Molim stranu 70, desni donji ugao. Gospodine Jovanoviću, po mom mišljenju vi negirate ono što je apsolutno očigledno i vi to radite zato što znate da je to u osnovi podrške bosanskim Srbima i zločinima koji su počinjeni. Ako pogledate ovu stranu, tu govori Dobrica Ćosić ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, dozvolite svedoku da odgovori na to.

TUŽILAC NAJS: Svakako.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim, gospodine Najs, da vi suviše mnogo trčite u pravcu svojih zamisli i očekivanja da se stvari završe onako kako vi hoćete, ali, na žalost, vi ste u sukobu sa činjenicama jer mi smo više puta i pre Deklaracije iz Ustava od 27. aprila 1992. godine i posle toga, neprekidno naglašavali da nemamo teritorijalne pretenzije, da ne želimo ništa više nego slobodu i ravnopravnost Srba u Bosni i Hercegovini. I to je razlog zbog čega je predsednik Milošević odmah prihvatio Kutiljerov plan. I da je on, da je predsednik Milošević tada stavljen na test, a rekao je da će kroz dve-tri nedelje priznati Bosnu i Hercegovinu ... Zašto to nije učinjeno? Zašto je srušen taj plan i Bosna uvedena u ratove?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas pogledajte ovaj pasus gde na sastanku govori predsedavajući Dobrica Ćosića. Citiram: "Po mom

mišljenju moramo da se pomirimo i konačno složimo s tim da ostvarivanje našeg glavnog političkog cilja 'živeti u jednoj državi ili u federaciji država' je dugoročni cilj koji može da se ostvari samo korak po korak ili postepeno. Mislim da bi bilo kakav drugi oblik nacionalne ili državne politike predstavljao avanturu". Šta to znači, ako ne ono šta ja tvrdim?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To znači umirivanje frustriranih rukovodioca bosanskih Srba koji su se plašili i od svoje senke, da će biti prevareni od Alije Izetbegovića i koji su uporno odbijali da prihvate mape. I predsednik Čosić i predsednik Milošević su svojim načinom izražavanja pokušali da smire njihove strahove i da ih ubede da to što će dobiti garantuje njihovu slobodu i ravnopravnost, a ovo je retorika kojom su se služili, koja, inače, nije strana ni jednom pravom Južnom Slovenu, jer smo mi živeli u zajedničkoj državi i svi imamo nostalgiju što ta država i dalje ne traje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pogledamo šta optuženi kaže o tome. Dve strane dalje. Strana 73 i u gornjem delu strane pasus koji smo ranije gledali. To je pasus, gospodine Jovanoviću, gde optuženi kaže ... Pri vrhu strane, pet redova niže: "Kako možemo da promenimo situaciju koja *de facto* postoji". Molim vrh strane, dakle: "Kako da promenimo situaciju koja *de facto* postoji i koja ne može *de facto* da se ugrozi i da postane i *de facto* i *de iure*". I on se sada time bavi nešto šire, koliko dugo treba da se to ostvari. Dakle, sada je reč o nečemu što treba da se postigne silom i nakon protoka vremena da se ostvari pregovorima i pretvori u zakon. Da li je to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je sve deo metodologije smirivanja rukovodstva bosanskih Srba i njihovog ubeđivanja da treba da prihvate mape.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Shvatam. Nemam vremena da se bavimo detaljima, ali da pogledamo četiri strane dalje. Strana 76. Zamolio bih Pretresno veće da tu stranu pročita detaljnije u nekoj fazi, a sada ćemo da pogledamo sredinu strane. Vidimo da ovde Radovan

Karadžić prvo govori o ubistvu zamenika predsednika Vlade Bosne i Hercegovine. Kažu da je on kažnjen. Međutim, on nikada nije kažnjen, je li tako? Čovjek koji je ubio zamenika predsednika Vlade Bosne i Hercegovine. To je činjenica, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam ... Inače ja osuđujem svako ubistvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda idemo dalje. Nova tema. Karadžić kaže: "Delovali bismo onako kako smo se dogovorili, posebno ako bismo bili u situaciji da ugrozimo položaj domovine ... Pustili bismo da brod ode". Optuženi: "Ne govorimo o tome da se pusti da brod ode". Čosić kaže: "Ko ima pravo da vas žrtvuje? Ko ima pravo da donese odluku o žrtvovanju srpskog naroda u Bosni i Hercegovini?". Karadžić: "Ja bih volio da kažem da se zavaravamo misleći da ćemo u idućoj fazi da uspemo da ih prevarimo". Optuženi: "Oni su već prevareni time što će se tim pitanjem baviti u kasnijoj fazi. Mi smo ih već izveli na pogrešan put". Šta se misli pod "izveli na pogrešan put", gospodine Jovanoviću? Kako je to ostvareno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najis, ceo ovaj tekst treba čitati u celini da bi se videlo tačno značenje ovog što ovde kažete. A celina kaže da su bosanski rukovodioci Srba bili toliko uznemireni i uplašeni da su stalno govorili stvari koje nisu bile povezane sa racionalnim načinom razmišljanja i da su svi na tom sastanku, a naročito predsednici Čosić i Milošević, imali velike muke da ih privedu, da tako kažem, kompromisu i razumu, a ako su upotrebljavali reči koje treba da budu umilne njihovom uhu, to je samo zato da ih, praktično, prinude da prihvate mape. Nije imalo drugi smisao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A ko je zaveden?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li ja znam sa koje stranice je citirao gospodin Najis? Ja ne mogu to da nađem ili ja nisam dobro čuo

stranicu koju je on pomenuo? On je rekao "stranica 76".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 76 na engleskom, a 71 na srpskom. A ljudi koji su izvedeni na pogrešan put je međunarodna zajednica, je li tako, gospodine Jovanoviću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa nema na stranici 71 to što vi kažete.

TUŽILAC NAJS: A, 72.

SUDIJA ROBINSON: Da li imate vi, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Engleski tekst imam, ali nije označena stranica na engleskom tekstu. A imam ovde ... Samo ne mogu da nađem ....

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ne mogu da nađem to "prevariti".

TUŽILAC NAJS: Kraj strane 72, na srpskom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, da, samo na srpskom jeziku piše da ja kažem: "Već smo im doskočili, kad stvar prenesemo u kasniju fazu".

SVEDOK JOVANOVIĆ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Prema tome, ne kažem "prevarili". "Prevariti" je jedna reč, a "doskočiti", tu je reč o pregovorima, o taktici. O tome se govori. I o ubeđivanju o kojem govori gospodin Jovanović. Doskočiti nekome i prevariti ga su ipak dve različite stvari i dva različita značenja.

SVEDOK JOVANOVIĆ: To je tačno.

SUDIJA ROBINSON: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: I onda Karadžić kaže: "Da smo na vreme realizovali pravo naroda na samoopredeljenje borili bi se da ta granica ... Mislim da bismo sad bili u drugoj situaciji", a ja pravim šalu: "To je kao ono da je Pera otišao u policiju". I to može da razume neko ko zna duh razgovora, a ne nešto drugo ... Ali dobro ... Skrećem vam pažnju da je ovakvo istrzanje iz konteksta pojedinih reči ...

SUDIJA ROBINSON: Molim da se srpska verzija stavi na grafoskop, tako da to može da se prevede.

TUŽILAC NAJS: Može li Pretresno veće da mi da jedan trenutak za savetovanje?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, možda ćemo u kasnijoj fazi da vas pitamo o ovome, a možda ćemo da pitamo gospodina Miloševića. Zavisi od toka ispitivanja.

TUŽILAC NAJS: Da, naravno. Molim poslužitelja da stavi ovu stranu na grafoskop, da se vidi donji deo strane. Zamolio bih prevodiocice da pročitaju odgovor koji daje optuženi:

prevodioci: "Pobedili smo ih u njihovoj igri. Doskočili smo im ukoliko dovedemo pitanje u sledeću fazu. Ono što je sada jasno je to da smo im doskočili. O tome se radi."

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Možemo li sad da krenemo dalje, budući da nemamo mnogo vremena. Ja neću da postavljam pitanja koja sam imao nameru da postavim, a u vezi sa ovom temom. Preći ću na drugu temu. Dakle, prelazim sada na zločine i saznanja o zločinima. Molim tabulator 3.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, izvinjavam se što se vraćam na onaj paragraf o kome smo govorili. Tu iz prevoda se ne vidi ništa da su ih zavodili na pogrešan put.

TUŽILAC NAJS: Ne. Tu se vidi da se spominje reč "doskočiti".

SUDIJA ROBINSON: Onda se radi o vrlo lošem prevodu, budući da to ima određenu konotaciju u engleskom jeziku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratiću se na to kasnije. Dakle, tabulator 3. Radi se o presretnutom razgovoru koji smo već ranije pogledali. Gospodine Jovanoviću, da li ste bili u prilici da pogledate ovaj dokument tokom vikenda?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokazni Predmet 613, tabulator 101. Molim poslužitelja da stavi stranu 4 na grafoskop. Vidimo da se vodi razgovor između Karadžića i optuženog o Londonskom sporazumu, a to je, takođe, spomenuto tokom ispitivanja ranijeg svedoka, gospođe Smilje Avramov. Recite mi da li ste vi bili uključeni na bilo koji način u razgovore o vraćanju na Londonski sporazum iz 1915. godine, po kom bi Srbija dobila daleko više teritorija.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da nisam bio na tom sastanku, koliko me sećanje služi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se strana 5 stavi na grafoskop. Vama je poznat, naravno, Londonski sporazum i poznate su vam karte o kojima se razgovaralo u Londonu 1915. godine i vi prihvatate da je jedan drugi svedok optuženog govorio o Londonskom sporazumu i, takođe, o kartama i o ideji Velike Srbije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, to nije bila ideja Velike Srbije, nego ponuda zapadnih saveznika srpskom narodu u ratu, da posle pobede nad neprijateljem ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To nije pitanje, gospodine Jovanoviću. Pitanje se odnosilo na razgovor o tim kartama. Dakle, da li bi rasprava o tim kartama značilo prihvatanje ideje Velike Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću. Samo trenutak, izvolite gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Moram da kažem, gospodine Robinson, što je mnogo-mnogo je. Gospodin Najs postavlja pitanja kao da ja ovde razgovaram o Londonskom sporazumu, iako lepo vidi da ... Kaže Karadžić da treba da pripreme sastanak. To piše ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, gospodine Miloševiću.

TUŽILAC NAJS: Prekida se moje unakrsno ispitivanje ...

SUDIJA ROBINSON: Dozvolite gospodinu Najsu da ponovo postavi pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idem dalje, sobzirom da smo se već bavili tim presretnutim razgovorima ranije. Idemo na stranu 5.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo se radni na pogrešan način, gospodine Robinson ... Na način manipulacije. Gospodin Najs se bavio ovim presretnutim razgovorom ...

SUDIJA ROBINSON: Ako se radi o manipulaciji, mi ćemo onda time da se pozabavimo. Međutim, mi to još ne smatramo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidimo šta optuženi govori na strani 5. Negde na pola te strane Karadžić kaže: "Problem su ti idioti. Vidim da sada čak dovode u pitanje Predsedništvo". Optuženi kaže: "Ako to počnu, onda će doći do problema i neće ih više biti dole. Moramo da obezbedimo Hercegovinu i to sve do Dubrovnika. Na to treba da idemo. Dakle, da Jugoslavija *de facto* brani svoje teritorije". To je rečeno 26. oktobra 1991. godine. To je presretnuti razgovor od tog

datuma. Vi ste tada bili ministar spoljnih poslova. Šta ste vi radili u Dubrovniku? Zašto ste napadali Dubrovnik?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde verovatno nije greška gospodina Najsa, ali je očigledno greška nekoga ko je ovo spremio jer kraj ovog razgovora ... Sve je kontra postavljeno. Tamo gde piše "Karadžić" treba da piše "Milošević", tamo gde piše "Milošević", treba "Karadžić". Sve je to jedna velika konfuzija. Ovde se kaže ... Slobodan Milošević kaže: "Dobro predsjedniče, dobićemo sigurno, vjerujte. Ne smijemo nigdje popustiti". To ne mogu da budu moje reči, jer ja ne mogu da kažem Karadžiću "dobro predsjedniče". Prema tome, to je sve pogrešno. A ovo što meni pripisuje gospodin Najs, uopšte, takođe, nisu moje reči. Ja ukazujem da je ovo sve veoma, veoma isprevtano i da to nema veze sa razgovorom.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li vi kažete da one reči koje vam se pripisuju "ako to počnu, onda će doći do problema i neće ih više biti dole", niste vi rekli?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Upravo kažem, a ovde se, ovde je to drukčije ... Ovde je to drukčije na srpskom jeziku, što takođe ja nisam rekao: "Da, pa ako to krenu, onda će krenuti dole nemiri, pa će oni da lete. Ali mi ovde moramo isto tako dole Hercegovinu do, kod Dubrovnika, obezbjediti" i tako dalje ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, da li mogu da prekinem?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To nisu moje reči. Ovo su ... ovo je potpuno izvrnuto. Zamenjeni su razni ljudi koji razgovaraju ...

SUDIJA ROBINSON: U redu. Shvatili smo. Gospodine Najs, ako je to tako, ne vidim kako možete da radite s ovim dokumentom.

TUŽILAC NAJS: O toj izmeni imena se govori u izveštaju gospođe Tramp (Tromp). Taj izveštaj je kod vas. Baviću se time tokom pauze, ali, koliko sam ja shvatio, to su reči optuženog.

SUDIJA ROBINSON: Reči optuženog? Ono što sam ja sada citirao?

TUŽILAC NAJS: Da, a čak i da to nisu njegove reči, on je imao te informacije.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Kej (Kay).

ADVOKAT KEJ: Mislim da nam je u vezi svega ovoga potrebno objašnjenje. Mi pokušavamo da uđemo u trag dokazima. Kako je uopšte do ovoga došlo? Mislim da je ovaj dokazni predmet uveden preko svedočenja gospodina Lilića, a sudeći po referencama koje mi imamo na spisku svedoka i dokaznih predmeta Tužilaštva, to izgleda nema veze sa tim tabulatorom. Očigledno je da postoji sporno pitanje u vezi prevoda, budući da ćete da vidite upitnike neupravnog govora. Dakle, ko god da je to prevodio, očigledno je imao nekih problema o tome ko govori, a koliko se ja sećam, gospođa Tromp nije bila svedok u ovom predmetu. Bilo koji izveštaj koji je ona napisala po ovom pitanju, je interno pitanje gospodina Najsa, a što se tiče dokaza u spisu, mislim da nemamo nikavo objašnjenje u vezi sa ovim pitanjem i da ono jednostavno nije rešeno. Nas brinu ove materijalne greške. Ja ne znam ko je preveo ovaj dokument. Ne znam poreklo ovog dokumenta i ne znam da li je prevodilačka služba Suda proverila to.

SUDIJA BONOMI: O komandat tabulatoru se radi, gospodine Kej?.

ADVOKAT KEJ: To je dokument 469, tabulator 40.

SUDIJA BONOMI: Ali na spisku dokaznih Predmeta Tužilaštva imamo tabulator 3 i to dokazni predmet 613.

TUŽILAC NAJS: Ja ću na to da se vratim kasnije. Dosta mi je vremena oduzeto ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo je tabulator 3 koji sam ja dobio u ovom bajnderu gospodina Najsa. Ali, molim vas, pogledajte ... Vi ... samo da vam pokažem da je sve naopako. Vi imate ... Na prvoj strani Karadžić meni kaže: "Sutra tu", znači u Beogradu "u 'Sava centru' ima veliki skup Crnogoraca". A ja kažem: "Je li?", pošto ne znam za to. A onda kasnije u ovom delu koji je potpuno ...

SUDIJA KVON: Samo trenutak jedan. Molim vas da se strana 1 stavi na grafoskop.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Na srpskom jeziku ...

SUDIJA ROBINSON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dakle, u sredini strane ...

SUDIJA KVON: Samo trenutak, gospodine Miloševiću. Nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hoću da to uporedim sa onim što kaže posle. Ovde govori da: "Da tu", kaže, "tu u 'Sava centru' je veliko skup Crnogoraca". Slobodan Milošević ...

SUDIJA KVON: U redu. Kasnije ćemo time da se pozabavimo.

SUDIJA ROBINSON: Gospodin Najs, nećete više da postavljate pitanja u vezi s ovim presretnutim razgovorom. Idemo dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator četiri. Radi se o novom dokumentu, o dokumentu iz Haga (The Hague). Radi se o sličnoj vrsti dokumenata koje je predočio optuženi tokom ispitivanja svedoka. Molim poslužitelja da to stavi na grafoskop. Pretresno veće ima ovaj dokument. Datum je 15. novembar 1991. godine. Molim poslužitelja da stavi treću stranu ovog dokumenta na grafoskop. Vi ste nam rekli da se ništa nije dešavalo u Dubrovniku, ali u novembru 1991. godine "gospodin Milošević i ministar spoljnih poslova, Jovanović, su naglasili da Srbija ninakoji način nije uključena u opsadu Dubrovnika. Međutim, oni su branili akcije JNA tvrdeći da će JNA da deblokira Dubrovnik samo kada plaćenici koji se tamo kriju, kršeći deklaraciju iz 1955. godine i tako dalje ... Recite nam, dakle, koja je to akcija JNA koju ste vi branili? Da li je to bio napad na stari grad.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu tačno da kažem ... Ja pretpostavljam da je JNA bila na moru i da je tamo ostala blokirajući grad. To pretpostavljam pošto su vojne jedinice Hrvatske bile na bedemima ili negde i otuda gađale onaj ravničarski deo koji pripada bosanskim Srbima u Bosni. I pošto je Dubrovnik ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi to pretpostavljate? Koji su vaši dokazi za to?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Dubrovnik je bio proglašen za grad UNESCO-a (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) i oružane snage nisu smele da se stacioniraju i razvijaju u borbeni raspored u tom gradu. I, koliko je meni poznato, to je prekršeno i JNA je rekla da će odmah da deblokira grad kada se ispoštuje taj status Dubrovnika od strane Hrvatske.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koju akciju JNA ste vi branili? Samo me to zanima, jer, vi znate, dokazi su pokazali da JNA jeste napala Dubrovnik?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam branio napad na

Dubrovnik, naprotiv. U jednom intervjuu "Špiglu" (Der Spiegel) sam kazao da mi nemamo nikakvih, kako bih rekao, polaganja prava ninakoji grad na hrvatskoj obali. Prema tome, to isključuje svaku moguću pretenziju na Dubrovnik ili bilo koji drugi grad. Ali ovde je reč samo o tome da je grad Dubrovnik bio zloupotrebljen zato što su tamo postavljene borbene jedinice koje su ugrožavale srpski deo u Bosni i Hercegovini i JNA je bila na moru i tražila da se evakuiše taj deo Dubrovnika, da bi ona deblokirala i otišla u svoje luke. To je sve što sam ja rekao i što sam znao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas, recite nam, da li ste kao ministar spoljnih poslova tada ili bilo kada od tada shvatili i prihvatili da JNA jeste napala Dubrovnik, kao što je to bilo pokriveno tokom dva suđenja na ovom Sudu? Da li vam je to poznato, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam kasnije saznao ... A uključujući ... I iz suđenja u ovom Sudu ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste saznali?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Saznao sam prvo na Konferenciji u Hagu kada je predsednik Tuđman se žalio da ima napada na Dubrovnik, što je bilo negirano od strane tadašnji predstavnika JNA i to je sve što sam znao. Znači, jedna tvrdnja i jedna negacija. A posle toga sam nešto više o tome saznao tokom suđenja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prekinuću vas, zbog vremena, a i da bih postavio najvažnija pitanja. Da li možete da pomognete sudijama u sledećem: kada pogledamo sve događaje unazad, kako je moguće da vi kao ministar spoljnih poslova, suočen sa tako velikim problemom koji je bio poznat čitavom svetu, a to je napad na Dubrovnik, kada su svetski mediji o tome izveštavali, kako je moguće da vi u Vladi to niste znali?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Tada je u celoj Hrvatskoj bio sukob između JNA i Hrvatske, u smislu blokiranja kasarni JNA i izbe-

gavanja da se one deblokiraju bez gubitaka, tako da je bilo više vrućih tačaka, u celoj toj teritoriji Hrvatske. Dubrovnik je bio jedna od tih tačaka i čekalo se da se to završi na miran način, kao što je to traženo s naše strane. Dubrovnik ja nikad nisam izbliza pratio, niti sam ikada odobravao napad na Dubrovnik, kao grad.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Jovanoviću, pitanje je dosta jednostavno. Kako je moguće da JNA napadne Dubrovnik, a da vi kao ministar inostranih poslova, ne znate za to?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Pa ja znam toliko koliko svi u Jugoslaviji znaju za to. Inače posebne informacije nisam nikad dobijao o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako je sudija završio s pitanjima, rekao bih sledeće: ja tvrdim da je ovaj vaš odgovor apsurdan. Reći da kao čovek koji je deset godina bio na raznim položajima i saradnik optuženog, kao ministar inostranih poslova niste imali više saznanja o napadu na Dubrovnik od javnosti, to je apsurdno. To ukazuje na vašu potrebu da u ime ovog optuženog negirate ono šta je očigledno.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je vaš zaključak, gospodine Najs. Može da bude apsurdno, ali je tačno. Ja sam ovde se zakleo da govorim istinu i ja sam istinu kazao. Koliko je ona logička i prihvatljiva za nekoga, to je drugo pitanje. Ali je istinita.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo sada tabulator 12 ...

SUDIJA KVON: Gospodine Jovanoviću, želim da vam postavim pitanje na sledeći način: kada ste saznali da je Dubrovnik napadnut i granatiran?

SVEDOK JOVANOVIĆ: To tačno ne mogu odredim, ali čini mi se da je prvi put bilo na konferenciji u Hagu kada se predsednik Tuđman požalio i da je imao ... Bio je vrlo ljutit i govorio je to u visokom tonu i mislim da je tamo bio i general Kadijević, ako me dobro sećanje

služi, koji je to negirao kao i povezivao, pardon, sa blokiranjem kasarni širom Hrvatske i tražio da se prekinu sva neprijateljstva i da se povuku jedinice JNA u miru, bez uznemiravanja.

SUDIJA KVON: Recite nam šta ste vi uradili nakon što ste čuli vesti o granatiranju Dubrovnika?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Nisam mogao ja ništa više da uradim sem da čujem ono što je objašnjeno od strane predstavnika JNA. Inače, mi o tome nikada nismo razgovarali. Za mene je Dubrovnik bio nepoznanica, iako to čudno izgleda i nije mi bilo logički jasno zbog čega bi se on napadao i koji bi to bio cilj. I nikada to nisam pred sobom opravdavao.

SUDIJA KVON: Hvala. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakratko da pogledamo tabulator 12. To su beleške Saveta za usaglašavanje stavova državne politike od 11. avgusta 1992. godine. Molim da se na grafoskop stavi strana jedan, sredina te strane. Tako. Dobro je. Hvala. Radi se o sastanku u avgustu 1992. godine kome ste i vi prisustvovali. Bio je prisutan i Milo Đukanović, koji je tada bio predsednik Vlade Crne Gore. Na sredini strane on kaže: "Mislim da moramo da krenemo od odluke, ako se slažete, onim što može da se smatra nastavkom odluke koju je dao gospodin Panić, savezni premijer. Tačno je da smo mi učinili mnoge loše stvari tokom prethodnog perioda i da je stvorena loša slika". Recite nam šta je to loše uradila Crna Gora tada? O čemu se tu govori? Da li vi znate da je Crna Gora učestvovala u napadu na Hrvatsku? O čemu to on govori? Koje su to loše stvari?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Verovatno o dobrovoljcima iz Crne Gore koji su išli tamo i koji su se ponašali ne u najboljem svetlu, da tako blago kažem. I to je njega, verovatno, ogorčilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imajući pristup svim oficirima koji su bili na čelu vojske, predsednicima i predsedniku Vlade Crne Gore. Imali

ste pristup i ovom optuženom. U trenutku kada je čitav svet digao glas protiv toga šta se radi u Dubrovniku, zar je moguće da vi nikada nikoga niste pitali zašto napadaju Dubrovnik ili vas, jednostavno, nije bilo briga?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam pitao i rečeno mi je da mi ne napadamo, pogotovo ne Srbija. Srbija nije imala nikave veze s tim. To je bio sukob između ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koga ste pitali?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pitao sam i predsednika Miloševića i dobio sam čist odgovor da Srbija nema s tim nikakve veze.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je pruženo bilo kakvo objašnjenje u vezi sa tim kako je moguće da čitav svet gleda na televiziji snimke tog napada? Da li je dato bilo kakvo objašnjenje? Da li je rečeno ko granatira?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nismo ulazili u detalje, ali mi je poznato i o tome je pričano, da su sami Hrvati u Dubrovniku, tako se pričalo i pisalo, palili automobilske gume i dizali velike oblake dima i da su to televizijske ekipe, strane televizijske ekipe proglašavale kao eksplozije granata od strane JNA. Da li je to tačno ili ne, ja u to ne ulazim, ali to je nešto što je cirkulisalo kao informacija u štampi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, nečija tuđa greška. Srbi su ponovo potpuno nevin, je li to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja to ne kažem. Ja samo kažem šta sam čuo i šta sam pročitao u štampi. Razume se da to nisam mogao da primim zdravo za gotovo, ali pošto nisam imao ni drugih proverenih informacija sa druge strane, ostao sam u stavu iščekivanja da jednom dođe do pune istine.

SUDIJA BONONI: Gospodine Jovanoviću, molim vas da me podsetite da li ste vi tada bili ministar inostranih poslova Jugoslavije ili Srbije?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ako je ovo bilo oktobra 1991. godine, ako se tako sećam, onda sam bio Srbije. Bio sam Srbije sve do jula 1992. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 13, molim vas. Radi se o sastanku od 18. avgusta 1992. godine. Molim da se stavi strana 18 na grafoskop. Broj strane se vidi u desnom donjem uglu. Vidimo šta je Milan Panić tada rekao. U tom trenutku ga optuženi još uvek nije uklonio. Milan Panić: "Mi se već nalazimo u tom položaju. Problem je što nas optužuju za rat u Bosni i Hercegovini, što nas optužuju da podržavamo u rat Bosni, da smo im ostavili oružje kako bi se borili i da finansijski podržavamo Karadžića. Ovde smo govorili o etničkom čišćenju." E sada, gospodine Jovanoviću, svi su shvatili ove tvrdnje koje se iznose protiv Srbije i Savezne Republike Jugoslavije, a koje je iznosila međunarodna zajednica, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Gospodin Panić je samo prenio to što je međunarodna zajednica ili deo međunarodne zajednice, govorio protiv Srba i tako dalje. To nisu bile njegove tvrdnje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, to prihvatam. Pogledajmo sad dno te strane. Nakon što je izneo ove uopštene tvrdnje, rekao je: "Toga ne možemo da se otarasimo. Danas popodne sam dobio sledeće informacije: počelo je etničko čišćenje. 15.000 Muslimana iz Sanskog Mosta je dato osam sati na raspolaganje da napuste svoje domove i da stignu do Jajca koje je 20 kilometra odatle, da bi došli do muslimanske teritorije. Ove informacije sam dobio od Ujedinjenih nacija i oni su tražili od mene da to zaustavim". Pre nekoliko dana ste nam rekli da ste vi reagovali na sve sugestije i da ste osuđivali bilo kakvo etničko čišćenje. Recite nam gde možemo da nađemo javnu osudu etničkog čišćenja u Sanskom Mostu, bilo od strane ovog organa ili od strane rukovodstva?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam ... Ne mogu tačno da kažem da li je o tome bilo reči, ali republička Vlada i savezna Vlada su vrlo često, u svojim javnim izjavama, osuđivali sva etnička

čišćenja i tražili da se momentalno obustave neprijateljstva i da se raspuste svi ti, takozvani, logori. Da li je u nekoj od tih izjava bio pomenut Sanski Most ili ne, ja ne znam. Ali u ovom tekstu, kao i u drugim tekstovima koje vi imate u tabulatorima, ja sam neprekidno osuđivao etničko čišćenje i insistirao na obustavi rata i na plemenitim i humanitarnim potezima Republike Srpske u odnosu na sve ove optužbe: da se raspuste logori, puste zatvorenici, prestane jednostrano sa neprijateljstvima i da se to isto preporuča, odnosno, da se pozove i druga strana da to isto uradi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vam sugerišem sledeće: kada Pretresno veće bude pogledalo čitav ovaj zapisnik sastanka na kome ste i vi bili prisutni, da tamo neće videti šok u vezi sa etničkim čišćenjem, već tolerantan odnos.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne sa naše strane. To se ne može nikako reći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Časni Sude, ima još nekoliko stvari s kojima želim da se pozabavim, a, takođe, moram i da se pozabavim još sa nekim dokumentima koji su veoma važni i to će da bude u vezi sa Srebrenicom. A sada ću ponovo da pitam optuženog preko Pretresnog veća, da li svi ti dokumenti koje je svedok imao priliku da pogleda, mogu da se prihvate. Inače, zaboravio sam da zatražim da se tabulator 4 prihvati u spis.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Prihvata se. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, postoje dve stvari koje treba da raščistimo. Prvo su presretnuti razgovor, transkript koji je pod tabulatorom 3. Optuženi je u pravu u vezi sa tom konkretnom primedbom. Imena treba da budu zamenjena. To je u elektronskom obliku dostavljeno

Pretnom veću 19. januara 2004. godine i zamenjeni su govornici pri kraju tog transkripta, tako da sam ja napravio grešku što sam to čitao ovako kako jesam. Međutim, ono što sam želeo da kažem ostaje isto, bez obzira da li je to nešto šta je rekao optuženi ili je optuženom to saopšteno. Druga stvar koju želim da razjasnim je prevod koji je došao iz CLSS-a. Fraza koja se u prevodu koristi "zavođenje na pogrešan put", u originalu se koristi izraz "prevesti nekog žednog preko vode", tako da je to mnogo jači izraz od "zavođenje na pogrešan put". I sada ako možemo da se vratimo na ispitivanje svedoka i da pogledamo tabulator 11. To je postojeći dokazni Predmet. Samo da podsetim Pretresno veće na hronologiju događaja, a tiče se tabulatora 8 iz registratora optuženog. Tačno je, zar ne, gospodine Jovanoviću, da ste dokazni predmet, koji je kod nas zaveden pod tabulatorom 11, vi imali priliku da pogledate?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesam. Ali ga trenutno nemam pred sobom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Poslužitelj će da ga stavi na grafoskop. Reč je o Rezoluciji Saveta bezbednosti koja je doneseta na dan kada i ovaj izveštaj i vidite da se time potvrđuje njihova podrška Konferenciji o Jugoslaviji i zahteva da se poštuju odluke te Konferencije i daje preporuke koje se ovde navode. To onda posle dovodi do sankcija. Ja sam već ranije sugerisao da je realnost u kojoj je došlo do ove rezolucije bila takva da se ona oslanja na čitav niz informacija, uključujući i izveštaj za koji vi kažete da je bilo odloženo njegovo dostavljanje i na informacije koje su se u njemu nalazile. Rezolucija se oslanjala na sve to, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam na šta se sve oslanjala, ali je izveštaj, koji je bio došao sa zakašnjenjem, pošto je rezolucija već usvojena, bio osnova za ovu rezoluciju. Da je taj izveštaj stigao, rezolucija sigurno, ovakva kakva je, ne bi bila usvojena, odnosno, sankcije ne bi bile uvedene Jugoslaviji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je sporno pitanje. Vi ste rekli Pretresnom veću da je neko namerno zadržao taj izveštaj. Možete li da navedete ime te osobe, kako bismo mogli da obavimo istragu u

vezi s tim?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je, prema onome što sam ja čitao tamo, neki austrijski činovnik. Ime, ime nije bilo imenovano tamo. Ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Austrijski činovnik je, po vašem mišljenju, preuzeo inicijativu da zadrži izvještaj. Da li je to ono što vi sugerirate? Možemo li da dobijemo ime te osobe koja se za to optužuje?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam ime, ali je u štampi bilo pomenuto da je to bio austrijski činovnik. Da li je on to učinio na svoju ruku ili na sugestiju nekih sa strane, to ne mogu da kažem. Ali s obzirom da je sve tako mutno izvedeno, mogu osnovano da pretpostavim da je odlaganje distribuiranja ovog izveštaja učinjeno sa priličnom namerom.

SUDIJA ROBINSON: A iz koje je zemlje ta osoba?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Austrije (Austria). Činovnik austrijski.

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne. Mislio sam na štampu? Štampa koje zemlje je to objavila? Rekli ste da je bio austrijski činovnik u kojoj zemlji je štampa objavila te optužbe?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ja sam to našao u jugoslovenskoj štampi, ali oni su se pozvali na neke izvore iz strane štampe. Sad se tačno ne sećam iz kojih, jer je davno bilo kada sam to čitao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, gospodine Jovanoviću, taj izvještaj nema nikave veze ni sa jednom drugom rezolucijom i izveštajima. To ja tvrdim i moguće je da je u nekom trenutku zbog jugoslovenskih interesa neko uverio neku od osoba u ambasadama da zauzme drugačiji stav. Ipak, većina onih koji su podnosili izvještaje u tom vremenu, su podnosili iste izveštaje. I zbog toga su i donošene takve rezolucije.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne razumem tačno vaše pitanje. Generalno uzev, to je jedan ispravan stav. Ali, ova rezulucija je veoma mnogo zavisila od ovog izveštaja i da je on podnesen onakav kakav je, sankcije Jugoslaviji ne bi bile uvedene, bar ne tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 16, molim. Reč je o sastanku Saveta od 21. januara 1993. godine. Molim da nam poslužitelj pokaže stranu 30, broj se vidi u donjem desnom uglu. Isti broj strane je i na BHS-u. Ovde gledamo nešto što je rekao Života Panić. Nemamo sumnje u njegov autoritet. On je bio čovek koji je dobro poznao vojna pitanja, je li tako, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. Ja mislim da je on tada bio načelnik Generalštaba jugoslovenske armije ili Jugoslovenske narodne armije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. On je rekao sledeće: "Šta sada treba da se uradi u Bosni i Hercegovini? Koliko ja to mogu da procenim, Srbi u Bosni i Hercegovini gube i teritoriju i određene značajne objekte. Mi ovde treba da se složimo šta treba da uradimo u vezi sa tim pitanjem. Stvari koje se dešavaju na levoj obali Drine, oko Srebrenice, Bajine Bašte, Bratunca i tako dalje su vrlo loše. I vi treba to da znate, gospodine predsedniče, da je to sramota za srpski narod. Oni beže, ostavljaju sve. Pomoć koju im dajemo u oružju, municiji se nalazi u nekim kućama u selima. Ne možemo to da izvučemo. Pripremamo se da to uništimo".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Je li to pitanje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Ostavljanje oružja za Srbe. Zar nije tako bilo?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je, kako se vidi iz teksta, izjavio general Panić. To je njegovo saznanje. Ja takvih saznanja nisam imao. Ja sam to mogao da čujem na tom sastanku. Inače, sastanak je bio ... Razmena mišljenja na temu, na temu priprema za, mislim, Londonsku konferenciju, ako se dobro sećam i bilo je različitih mišljenja. Svako je iznosio svoje poglede. On je tu dao jedan vojni

pogled na situaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li mogu da vidim koja je to stranica, molim vas ... Panićeva? Ja nemam tu Panićevu izjavu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mikrofoni nije uključen. Šta ste rekli?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne mogu da nađem. Na stranici 30 je ... Potpuno druga ličnost govori. Nema veze sa Panićem. Kasnije govori Panić, ali ja ne mogu da nađem ovo što je citirao gospodin Najš. Koja je to stranica? Da. Evo, sad sam našao. To je strana 34.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Na kraju ove stranice, molim poslužitelja da je malo pomeri, vidimo sledeće: "Ljudi napuštaju teritoriju na levoj obali Drine, ostavljaju sve iza sebe i beže. Mora da je to karta izazvala. Oni vide da to nije njihova teritorija i žele da napuste to područje što je pre moguće. To im mora biti objašnjeno. Mislim da neko treba da dođe na Taru u subotu. Ja ću da odem i dogovorim šta treba da uradimo i kako? Ne smemo da izgubimo kontrolu nad tom teritorijom. Tara čuva Drinu sa istoka". Ovo govori vaš general: "Ne smemo da izgubimo tu teritoriju", a reč je o teritoriji jedne druge države. Zašto on to kaže, a da vi kao ministar spoljnih poslova ne uložite prigovor? Vi kao ministar spoljnih poslova treba da prigovorite savetima za uplitanje u poslove druge države. Zašto to niste uradili, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, ja mislim da je general Panić mislio na Srbe u Bosni, da tu teritoriji ne drže pod kontrolom, a, drugo, ja sam u daljem tekstu na ovom sastanku stalno govorio da treba obustaviti sva neprijateljstva, nikakva etnička čišćenja, povratak izbeglica i, što je najvažnije, da samoopredeljenje ne znači secesiju. Prema tome, naglašavao sam ono što je naš politički stav: da nemamo pretenzije na teritoriju te susedne bivše republike, ali da podržavamo Srbe u Bosni da imaju jednaka prava kao i ostale dve zajednice. Moje je tumačenje da je general Ćosić, ovaj, kako se zvao,

ovaj ... Da je ovaj general imao u vidu da teritoriju ne kontrolišu Srbi u Bosni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stranu 34, molim. Pokušaću da nađem tu stranicu za optuženog. Optuženi govori u sredini te stranice. Mislim da je to strana 39 u dokumentu koji se nalazi pred optuženim. Na sredini stranice vidimo: "Odgovara nam da su prihvatili principe demarkacije prema etničkim kriterijumima. Ne treba da zamagljujemo taj princip s nekom velikom pričom o ekonomiji" i onda se ide dalje da treba da se napravi politička mešavina koja bi sve to izmešala. Optuženi je preokupiran, gospodine Jovanoviću, kao i svi ostali, da se očuvaju etničke linije demarkacije, kako bi se uspostavio plan za krajnje ujedinjenje srpskih teritorija. Zar to nije očigledan zaključak na tom sastanku?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Zaključak ne samo da nije očigledan, nego nije ni tačan, jer ja sam na tom istom sastanku preporučivao Srbima u Bosni da ne obraćaju veliku pažnju na nacionalni momenat, već na ekonomski, jer ako im te provincije u budućoj nezavisnoj Bosni ... Ekonomski ne mogu da žive, onda će oni svi da odu u treće zemlje, želeći da bolje žive. Prema tome, ovde je reč samo o potvrdi onoga što je takozvana ... Što su međunarodni posrednici već ponudili: mape po etničkim linijama. Ako je to bilo prihvatljivo i zadovoljavajuće za međunarodnu zajednicu, zašto ne bi bilo i za predsednika Miloševića? Ali nikakav konačni cilj u smislu ujedinjenja sa Srbijom nije postavljen, jer smo mi još pre toga rekli da nemamo nikakve teritorijalne pretenzije prema Bosni i Hercegovini. I prihvatajući ovaj plan Vensa i Ovena, predsednik Milošević je to i direktno i potvrdio, jer taj plan je plan za buduću zajedničku državu sva tri naroda u nezavisnoj Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vrlo brzo ćemo da prođemo kroz još nekoliko dokumenata. Prvo, vi ste imali priliku da ih pogledate i nećemo da se upuštamo u to. Beogradu i Srbima, generalno, dato je najveće moguće upozorenje sveta u vezi sa onim što se dešavalo u Bosni,

onim što je opisano od strane Međunarodnog suda pravde (ICJ, International Court of Justice) od 8. aprila 1993. godine i to ste imali prilike da vidite u tabulatoru 17.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Taj izveštaj konkretno navodi jedno vanredno upozorenje u vezi sa sprečavanjem genocida. Kakva je bila reakcija vašeg rukovodstva? Vi ste bili tamo, kakva je bila reakcija rukovodstva na ovo izuzetno oštro vanredno upozorenje, koje je vama upućeno? Da li ste vi išta uradili?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je bilo 1993. godine i to je bilo u nadležnosti saveznog Ministarstva pravde i pravosuđa. U stvari, radi se o tužbi koju je muslimanska Bosna poslala stalnom Međunarodnom krivičnom sudu protiv Jugoslavije, imenujući je za agresora i tako dalje i protivtužbi, ja mislim, naše strane. I to su privremene mere koje je taj Sud zauzeo i o tome obavestio savezne organe. Ja ne znam šta su oni dalje po tome postupili, ali znam da je taj spor već 10 godina i više pred tim Sudom i da smo mi, da je naša savezna Vlada ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, gospodine Jovanoviću. Dozvolite da vas prekinem na trenutak. Mi smo čuli gospodina Jovića. Vi znate gospodina Jovića? On nam je objasnio, a to smo videli i u njegovoj pismenoj izjavi i u njegovoj knjizi, na koji način je napravljen plan da se razvije Vojska Republike Srpske i Vojska Srpske Krajine, na koji način je taj plan predložen optuženom, jer je on shvatio da će odlazak JNA Jugoslaviju ili SRJ izložiti teškoćama. Zar optuženi nije ni pokrenuo mogućnost da se povuče finansijska pomoć bosanskim Srbima, kada su iznete ove optužbe od strane Međunarodnog suda pravde, u vezi sa zločinima?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Te optužbe su iznesene od strane bosanskog muslimanskog rukovodstva, a Sud je to sabrao i pretvorio u privremenu meru. Što se tiče ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite. Moram da vas usmerim na samo pitanje.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, da. Hoću da odgovorim ...
Upravo to ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi pred svojom Vladom pokrenuo mogućnost povlačenja finansijske pomoći bosanskim Srbima, "da" ili "ne"?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: On je to učinio godinu dana kasnije, kada su zavedene te oštre mere i prekinuti svi odnosi sa rukovodstvom Republike Srpske. A tokom tog perioda je vodio, ja bih rekao, titansku borbu sa njima da ih ubedi da prihvate prvo jedan plan, pa onda drugi i, na kraju, treći plan Kontakt grupe (Contact Group Plan). Imao je velikih problema da ih u to ubedi i povremeno ih je i opominjao na svu pomoć koja se daje i na to da Jugoslavija ne može i ne sme i neće da bude talac njihove nerazumne politike.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali on je nastavio da finansira, kao što svi znamo, putem 30. ili 40. kadrovske centra i nastavio da podržava tu politiku, a Mladića je plaćao sve dok nije uhapšen. Zar on nikad nije barem raspravljao o mogućnosti da se prekine sa finansiranjem onih protiv kojih je podignuta optužnica za genocid pred Međunarodnim sudom pravde? Da li je raspravljao o povlačenju tih sredstava?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: U tom trostranom građanskom ratu svaka strana je imala svoje pomagače i finansijske i druge. I svi su bili na ovaj ili onaj način, u većoj ili manjoj meri, upleteni u niz zločina. To što se pažnja fokusira samo na zločine jedne strane i što se očekuje od druge strane koja je finansijski podržava da to prestane, to je jednostran prilaz.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mogu li da vas zaustavim na trenutak. Svaka strana je imala one koji su ih podržavali i vi ste podržavali jednu stranu, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Politički i finansijski i diplomatski, da. To je naš narod. Ne možemo da ga prepustimo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vojno.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Taj deo meni nije poznat, jer sam vam rekao da o vojnim pitanjima ja ništa ne znam, niti sam bio pitan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To vi kažete.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ali to je istina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pominjali ste zločine sve tri strane. Vi ste znali da je strana koju ste vi podržavali počinila zločine.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo stalno osuđivali etničko čišćenje, upotrebu nasilja i stalno ... Granatiranje tih gradova i stalno smo zahtevali od njih da prihvate obustavu vatre, pa čak i da je jednostrano proglase. Prema tome, naš otpor prema nasilnim sredstvima i ratu je bio neprekidan. A mi nismo Bosnu i Hercegovinu gurnuli u rat. Gurnuo je onaj koji nije hteo da prihvati Kutiljerov plan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi i svi vi koji ste radili sa optuženom ste prihvatili zločine za koje ste znali da su počinjeni i koje ste finansirali, jer ste delovali u skladu sa planom optuženog i da ste dovoljno dugo čekali, svi biste po zakonu i po pregovorima pali, kao što ste pali u borbama i ubistvima 1992. godine, je li tako? O tome je reč u ovom Predmetu, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa nije tako jer morate pogledati stvari šire. U Srbiju je došao daleko najveći broj izbeglica iz Bosne i Hercegovine, oko 500.000. Ti ljudi nisu došli od dobrog, nego od zlog i neko je vršio zločine i nad njima. Nisu samo Srbi u Bosni vršili zločine nad Muslimanima. Mi osuđujemo sve te zločine, bez obzira ko ih je počinio i iz kojih motiva. I osuđivali smo i svako zadržavanje teritorija osvojenih silom. To smo i izjavljivali i u razgovorima sa međunarodnim posrednicima i u razgovoru sa predstavnicima Srba iz Bosne i Hercegovine. Prema tome, ne možete nas osuđivati da smo podržavali ili finansirali zločine. Mi smo samo finansijski podržavali naš narod tamo, ali nismo se solidarisali sa zločinima niti ih podržavali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram brzo da napredujem, ako je moguće. Želim samo da rezimiram situaciju, s obzirom da je svedok imao mogućnost da pogleda neke dokumente. Tačno je, zar ne, da ste vi tokom vikenda imali mogućnost da pogledate dokumenta kojima nećemo sada da se bavimo, a reč je o rezolucijama Saveta bezbednosti 819 od 16. aprila 1993. godine i 820 od 17. aprila 1993. godine. samo recite da ili ne. Vi ste pogledali te dokumente?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, da, jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Videli smo zapisnik sa sastanka Saveta za usaglašavanje stavova od 20. aprila i to je samo jedan kratak dokument koje su nam vlasti dostavile. Nismo dobili dužu verziju tog dokumenta. Vlasti su nam rekle da to nemaju. Možete li da nam kažete gde možemo da pronađemo potpuni stenografski zapis tog sastanka, jer mi imamo samo skraćenu verziju?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Koji je to tabulator, gospodine Robinson?

SUDIJA KVON: Tabulator 19.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da se vi obraćate pogrešnoj strani jer ja nisam nikada raspolagao ni jednim od tih dokumenata i mnoge sam stvari pomalo i zaboravio, tako da ste mi vi pomogli da se setim, ali u ovom dokumentu koji vi pominjete, ja ne nalazim ništa što bi bilo vredno neke posebne pažnje.

SUDIJA ROBINSON: Ne dobijamo prevod na engleski.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prošle nedelje smo pominjali tabulatore od 20 do 26, koji pokrivaju Srebrenicu i Sarajevo. Zatim smo pogledali tabulator 27, rezolucija 818, tabulator 28 koji se tiče Sarajeva i onda smo došli do 1995. godine i pogledali tabulatore od 30 do 34 koji pokrivaju Tuzlu, taoce, Sarajevo i Srebrenicu, tabulator 35, rezolucija 1004 koja se bavi Srebrenicom i taocima. Tabulatori od

36 do 41 koji pokrivaju Srebrenicu i Žepu. Molim da se sada skoncentrišete na Žepu i da pogledamo tabulator 42. Časni Sude, ukoliko se optuženi slaže da se sledeći tabulatori uvedu kao dokazni predmeti u kojima su navedene optužbe: tabulatori od 42 do 47 su isti kao i veliki broj tabulatora koje smo gledali prošli put; tabulator 48 koji je rezolucija Savjeta bezbednosti 1010; tabulatori 49 i 50 koji su dalja komunikacija iste vrste; tabulator 51 koji je izveštaj; tabulatori 53 i 54 i 57 su dalji izveštaji. Gospođa Diklić (Diklich) me podseća da je tabulator 48 već uveden u spis. Inače ću morati da prođem kroz sva ta dokumenta bez obzira kojom to brzinom budemo radili.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li se vi slažete s tim da se ti tabulatori uvedu u spis?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne slažem se, gospodine Robinson, jer mislim da tabulatori mogu biti uvedeni u spis onda kada se postavi pitanje svedoku u vezi s tabulatorom i kad svedok da odgovor. Inače, na ovakav način uvođenje je potpuno neprimereno. Tako može da se uvede koliko god hoćete stvari u spis, a da se uopšte ne uđe u to šta je sadržina tih dokumenata i kakvi su dokumenti, o čemu se radi. Niko ne razume.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Videću da li gospodin Jovanović može da nam pomogne. Gospodine Jovanoviću, da li ste tokom vikenda imali mogućnost da pogledate ove tabulatore, koji su nekoliko puta pominjani tokom prošle nedelje. Reč je o komunikaciji i drugim dokumentima Ujedinjenih nacija.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jesam. To su poznati dokumenti koje je Savet bezbednosti usvajao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A ostali dokumenti o kojima su vam dostavljane informacije, da li ste i njih pogledali? Da li su to zaista dokumenti koji su vama pružali informacije, ista vrsta dokumenata koje smo gledali prošle nedelje?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako je pitanje upućeno meni, ja mogu da potvrdim da su ti dokumenti sve doonde dok sam ja bio tamo, a to znači do sredine avgusta 1995. godine. Posle toga sam bio u priprema i ostali dokumenti nisu mi bili toliko poznati.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, onda ćemo time morati da se bavimo. Kažete sredinom 1995. godine. Sredinom avgusta 1995. godine? Onda sam u pravu i onda možemo da uvedemo sva ta dokumenta, ako se Pretresno veće slaže.

SUDIJA ROBINSON: Da bude jasno. Govorimo o tabulatorima 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51. Ne i 51?

SUDIJA KVON: Ne 51.

TUŽILAC NAJS: Da, i 51.

SUDIJA ROBINSON: 50, 51, 53, 54, 57.

TUŽILAC NAJS: Da, to su dokumenti.

SUDIJA ROBINSON: Ti dokumenti se uvode u spis.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo. Situacija je sledeća, gospodine Jovanoviću: u vremenskom periodu od sredine jula do početka avgusta 1995. godine, vi ste stalno dobijali informacije sa različitih lokacija, u kojima se izražavala zabrinutost za Srebrenicu i Žepu, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, u dokumentima ima toga

dosta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Žepa je mogla da se spasi. Zašto optuženi ili vi ili Vlada niste ništa uradili da spasite Žepu, kada je već Srebrenica pala?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja lično nisam imao nikave mogućnosti da utičem jer sam bio van, resorski, tih stvari, ali Srbija i Savezna Republika Jugoslavija nisu imale, kao što sam već kazao, godinu dana nikakve političke kontakte sa rukovodstvom Republike Srpske. Moguće je da su postojali neki manji kanali, ali znam da smo mi ... Da smo stalno ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali zašto su onda i dalje plaćali njihove oficire kada više nije bilo nikakvog kontakta? To je bila vaša Vlada. Zašto su oficiri plaćani? Ljudi su u velikim brojevima umirali, a ta vojska je bila finansirana. Zašto vi niste povukli svoju finansijsku podršku?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: I hrvatska vojska u Bosni je bila finansirana od strane Republike Hrvatske pa niko nije ništa primećivao. A, s druge strane, mi smo stalno upozoravali javno i na druge načine, da se zaštićene zone ne smeju zauzimati i to ne samo Srebrenica i Žepa, nego i druge. Sarajevo i ostalo. To je bio naš stav koji je neprekidno ponavljan i stalna su upozorenja slata da se to ne čini, ali činjenice pokazuju da uticaj Savezne Republike Jugoslavije na rukovodstvo u Republici Srpskoj nije bio toliki da to spreči.

ADVOKAT KEJ: Možemo li samo na trenutak da se vratimo ovim tabulatorima dok se još njima bavimo. Odgovor svedoka je da su dokumenti za koje je on znao do sredine avgusta 1995. godine. Tabulator 51 je od 30. avgusta 1995. godine, 53 od 9. novembra 1995. godine, 54 od 27. novembra 1995. godine, 57 od 21. decembra 1995. godine. Da li je namera Pretresnog veća da uvede sva ta dokumenta, iako su oni izvan okvira odgovora ovog svedoka?

SUDIJA KVON: Ali, gospodine Kej, primetio sam da je svedok rekao da su to opštepoznati dokumenti koje je usvojio Savet bezbednosti.

To se nalazi u redu 14, strana 54.

ADVOKAT KEJ: Koliko sam shvatio, pokrenut je prigovor u vezi sa kontekstom u kojem je izvedeno svedočenje ovog svedoka i bojim se da bi Pretresno veće na isti način iskoristilo svedoka kao što je to učinilo Tužilaštvo, jer reč je o istom pitanju koje bi imalo isti efekat i ja sam zbog toga zabrinut.

TUŽILAC NAJS: Mogu li samo da ukažem na jednu stvar, časni Sude.

SUDIJA ROBINSON: On je reako da je upoznat sa tim dokumentima, budući da se radilo o javnim dokumentima.

ADVOKAT KEJ: Da, možda je on to rekao, ali to se tiče nečeg sasvim drugog. Moramo ovo sasvim pažljivo da pogledamo. Ako se vratimo malo unazad, on, u stvari, to nije prihvatio tokom svog svedočenja.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, da li ja mogu da pomognem, kako bismo uštedeli na vremenu. Svedok je bio predstavnik Jugoslavije u Njujorku (New York), pri Ujedinjenim nacijama. Ako on nije znao za ova dokumenta, onda stvarno ne znam ko je trebao da zna.

ADVOKAT KEJ: Pa imamo isto pitanje u vezi sa "Belim knjigama".

SUDIJA ROBINSON: Pa nije baš ista situacija.

ADVOKAT KEJ: Radi se o dobro poznatim dokumentima. Dakle, tomovi "Bele knjige" su dobro poznati dokumenti u Jugoslaviji i radi se o dokumentima koje je on primio i prosledio ih dalje Ujedinjenim nacijama. Nema nikave razlike između onoga što Tužilaštvo želi sad da postigne i onoga što je optuženi pokušavao da postigne. Ne treba dati veći kredibilitet dokumentima jedne strane na uštrb druge strane.

SUDIJA ROBINSON: Dakle vi tražite da se to odnosi na sve dokumente nakon avgusta 1995. godine.

ADVOKAT KEJ: Da, ukoliko želimo da budemo konzistentni.

SUDIJA ROBINSON: "Bela knjiga" je potpuno drugo pitanje. Optuženi je pokušao da uvede taj materijal kao dokaz da su zločini i zlostavljanja istiniti. Mi smo smatrali da se, zasada, taj dokument ne može predočiti na taj način i da nam trebaju dokazi o tome kako je prikupljen taj materijal. Sad ovde imamo svedoka koji kaže da je on svestan da se radilo o javnim dokumentima, a radi se o činovniku na visokom položaju u Valdi, koji je bio u Ujedinjenim nacijama.

ADVOKAT KEJ: Ali on nije bio tada u Ujedinjenim nacijama. To ne ulazi u taj period, jer on je tamo bio do sredine avgusta 1995. godine.

SUDIJA BONOMI: Koliko sam ja shvatio, on je bio u Ujedinjenim nacijama od 1995. do 2000. godine. Dakle, do sredine avgusta 1995. godine bio je lokalni ministar, a onda je otišao Ujedinjene nacije gde je predstavljao Srbiju i Crnu Goru, odnosno tada Jugoslaviju.

ADVOKAT KEJ: Da li bi bilo od pomoći ukoliko bi se prvo postavila osnova. Problem je kada se tom brzinom obrađuju brojni dokumenti. Teško je da se vodi računa o svemu tome. Da li je to možda od koristi?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, molim vas da postavite osnovu za poslednja četiri tabulatora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, kada ste postali predstavnik vaše zemlje u Ujedinjenim nacijama?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam tamo došao, ako se dobro sećam, negde 17. septembra 1995. godine ili 18. Tako nešto.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokumenti o kojima smo govorili su izveštaji koji su upućivani generalnom sekretaru o situaciji u bivšoj Jugoslaviji. Radi se o datumima: 30. avgust, 2. novembar, 9. novembar, 27. novembar, možda sam uključio neke koji su već ranije spomenuti. Da li ste vi imali obavezu da čitate takve izveštaje u svojstvu predstavnika vaše zemlje.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Razume se da sam imao, ali *a posteriori*, pošto nisam bio tada u misiji Jugoslavije u Njujorku, ja sam to morao naknadno da pročitam, jer je to stiglo 30. avgusta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, naravno. Pogledajmo sada tabulator 55, budući da je moj uvaženi kolega Kej istakao određenu poentu. Ovaj dokument je bio prošli put predodčen. Molim da se na grafoskop stavi prva strana, ne, sledeća. Drugi red drugog paragrafa: "Imajući u vidu nedostatke izveštaja Generalnog sekretara od 27. novembra 1995. godine", mi znamo da ste vi prošle nedelje rekli da je neko drugi napisao taj izveštaj za vas, ali mislim da ste naznačili da ste vi pročitali taj izveštaj, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih hteo, uvaženi predsedniče Pretresnog veća, da naglasim da sam juče još osporio da je ovaj dokument stigao sa namerom da tamo stigne. On je pogrešno upućen predsedniku Saveta bezbednosti i bio je namenjen u nešto drukčijoj formi ambasadoru Rusije (Russia), gospodinu Lavrovu (Sergey Viktorovich Lavrov) ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećamo se vaše priče ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne, molim vas, ja imam ovde ... Ja bih hteo da još jednom potvrdim. Vi ste, gospodine Najs, prošli put doveli u pitanje moj kredibilitet i to sa ponovljenim akcentom. Ja ovoga puta protestvujem protiv toga i molim vas ... Ja molim Sud da preko Ministarstva spoljnih poslova zatraži izjave svedoka, mojih saradnika ... Sledeće: Dragan Županjevac, Dušanka Divjak-Tomić, Dragana Filipović i Petar Tasić. Oni mogu da potvrde i da sam ja dao nalog da se ovo ne šalje Savetu bezbednosti, već šefu ruske misije i da smo posle učinjene greške prodisutovali i svi su potvrdili da je taj

nalog dat tako, ali da ga je moj zamenik pogrešno shvatio. Prema tome, ovo je ... Ovo ne treba i ne može da bude dokument koji izražava ni moj stav, ni stav Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ćete da ponovite ono što ste prošli put rekli, a to je da ste vi jedva pročitali taj dokument, a da je to neko drugi napisao za vas ili ćete da prihvatite ovaj dokument kao vaš tekst?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, još jedanput da potvrdim: pošto je predstojala sednica Saveta bezbednosti posvećena Srebrenici, šef ruske misije je pitao da li imamo bilo kakve informacije. Pošto nisam imao, ja sam zatražio zvanično da mi se pošalju. Nisam dobijao ništa. Urgirao sam i tek posle izvesnog vremena, tik pred početak sedice Saveta bezbednosti, dobio sam informaciju Vlade Republike Srpske. Lično se sa njom nisam slagao jer mi nije delovala ubedljivo, ali sam zamolio mog zamenika da nešto iz toga izvuče, prevede i pošalje ruskom šefu misije, ne bi li on mogao nešto, eventualno, iz toga da koristi. Međutim, pošto sam brzo potpisivao stvari, bio sam uveren da je to upućeno ruskoj misiji, a ne predsedniku Saveta bezbednosti. To je mojom greškom otišlo tamo. I ja sam već rekao da duboko žalim što je do toga došlo. A, molim vas, ova lica koja sam rekao, mogu da sve to potvrde i da demantuju ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možemo da idemo dalje, jer ja, jednostavno, nemam vremena da se bavim mnogim stvarima koje ste vi rekli. Ali pogledajmo sledeće: "S obzirom na nedostatke izveštaja od 27. novembra 1995. godine i s obzirom na nedostatak dokaza o navodnim kršenjima humanitarnog prava i ljudskih prava, posebno imajući na umu područje Republike Srpske, mi smo veoma zabrinuti zbog toga da članovi Saveta bezbednosti neće biti u stanju da u potpunosti procene situaciju". Da li vi na sebe preuzimate autorstvo ovih redova?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne preuzimam, jer ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I odgovornost.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne preuzimam, jer je to pisao ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Vratimo se na dokument 54. Budući da vi na tome insistirate, to je izveštaj od 27. novembra 1995. godine. Pogledajmo dokument koji će sada da se stavi na grafoskop. Molim da se strana 2 stavi na grafoskop. Paragraf 5. Vi ste bili veoma zabrinuti ko je kome šta poslao. Pogledajmo sada paragraf 5 u kome stoji: "hiljade ljudi se još uvek vodi kao nestali". Paragraf 6, linija 3: "ukupno 8.000 zahteva da se pronađu ljudi". Paragraf 7: "Međunarodni crveni krst (ICRC, International Committee of the Red Cross) ima ograničen pristup zatvorenicima". Paragrafu 8: "Na osnovu svih informacija izgleda da se barem 3.000 ljudi, a manje od 8.000 ljudi iz Srebrenice još uvek vode kao nestali". Znamo da je Republika Srpska priznala 7.000 mrtvih. Sad nam recite, da li ste vi kao predstavnik vaše zemlje pri Ujedinjenim nacijama pročitali ovaj izveštaj koji se bavi, kao što sada znamo, brojem od 7.000 ubijenih ljudi? Da li ste?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam pročitao, razume se, ali nisam imao i potvrdu da je to i stvarno učinjeno sa 7.000 ljudi. Bio sam zgrožen cifrom, ali, kao što sam već kazao, ja volim da stvari budu potvrđene sa više strana pre nego što ih definitivno prihvatim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ispostavilo se da je tačno. Vratimo se na vaše pismo. Oprostite, u stvari na ono pismo koje ste, eto, slučajno potpisali. Dakle, molim da se ponovo na grafoskop stavi tabulator 55. Nećemo sada da idemo okolo-naokolo. Gospodine Jovanoviću, vi pokušavate ovaj Sud da navedete na krivi trag i, jednostavno, ne govorite istinu ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja protestujem, izvinite ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: ... vi ste bili spremni ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: ... gospodine Najs, vi nemate pravo mene da nazovete lažovom. Ja sam se zakleo da govorim istinu i 100 posto je istina ovo što sam kazao. Molim Sud da proveri kod ovih lica koje sam rekao i oni će da kažu tačno istinu, da li ja

govorim istinu ili ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se strana stavi na grafoskop. Pogledajmo samo neke stvari koje stoje na kraju ovog paragrafa. Na ovoj istoj strani gde se nalazi vaš potpis, spominje se Miroslav Deronjić. Vi ste čuli za njega, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nedavno, kod suđenja. Ja mislim da je on ovde bio na Sudu ili tako nešto. Inače pre toga nisam čuo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: "Miroslav Deronjić, koji je bio obavešten o tome da nisu našli nikakve bitne dokaze koji potvrđuju navedene zločine i masovne grobnice". Dakle, to je materijal na koji ste se vi oslanjali u vašem izveštaju, nasuprot detaljnih izveštaja Ujedinjenih nacija. Ako se vratimo na sve one dokumente na koje sam se ja ukratko osvrnuo, vi ste već tada znali za vazdušne snimke koje je Madlen Olbrajt (Madeleine Albright) predočila Ujedinjenim nacijama, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, ponovo se vraćam da ovo što je pogrešno poslato Savetu bezbednosti nije bilo ni moje mišljenje, ni mišljenje jugoslovenske Vlade, već su to podaci koje je poslala Vlada Republike Srpske. I to stoji na početku tog nesrećnog izveštaja. A ja ponovo ističem da to nije poslato sa namerom da bude tamo poslato, već obrnuto. A, s druge strane, to što je gospođa Olbrajt pokazivala, ja nisam tad bio u Savetu bezbednosti, ali moram priznati da je ona poprilično bila stroga kada su u pitanju bosanski Srbi i Srbi uopšte i da se njenim rečima nije uvek moglo verovati.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, samo trenutak jedan. Budući da je svedok u dva navrata zatražio od Pretresnog veća da se proveri ono što je on danas rekao, treba jasno da se staviti na znanje da to nije na Pretresnom veću da uradi, već na optuženom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moje skoro poslednje pitanje, gospodine

Jovanoviću, budući da insistirate na ovim odgovorima koje nam dajete: tom prilikom, reči koje je dala Republika Srpska su bile dovoljne za vašu Vladu. Da li je to zato što su dela i akti Republike Srpske bili, u stvari, dela vaše Vlade?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je besmislen način zaključivanja. Ovde stoji, u tom dokumentu koji je pogrešno poslat, da je to informacija Vlade Republike Srpske i nigde ne stoji da iza toga stoji Vlada Savezne Republike Jugoslavije. Ne mogu se stvari koje nisu iste, posmatrati kao da su iste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan detalj koji bih hteo da pokrijem sa ovim svedokom, pre nego što ode. Tokom vašeg svedočenja dok vas je ispitivao optuženi, vi ste rekli, gospodine Jovanoviću, o pismu od 15. februara, to su strane transkripta 25 i 26, sledeće ... Tačnije, postavljeno vam je pitanje u vezi pisma koje je poslato Aliji Izetbegoviću. Vi ste odgovorili na to pitanje i rekli ste da ste obavestili gospodina Izetbegovića da ste pismo slične sadržine poslali i generalu Mladiću. Dakle, vi ste govorili o dva pisma koje je optuženi poslao generalu Mladiću i Izetbegoviću i datumi tih pisama su negde oko 1. avgusta 1995. godine. Ja nemam verziju pisama da vam predočim, ali mi potvrdite nekoliko stvari: oba ta pisma su bila na engleskom jeziku, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja tačno ne znam, ali ja ih nisam pisao. To je pisao predsednik Milošević. Da li su bila na engleskom ili na srpskom ... Zašto bi bila na engleskom? Možda jesu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Upravo tako. Ja upravo kažem da možda i znate, jer 1. avgusta sa mnoštvom informacija koje je ovaj optuženi do tada dobio, morao je da stvori neku dimnu zavesu nevinosti kako bi se, na neki način, ogradio od Mladića i onoga što se desilo u Srebrenici i zbog toga je i pisao pisma kojima bi se predstavljao u jednom pozitivnom svetlu i pisao je ta pisma na engleskom, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je vaš zaključak jer hoćete uporno da prodate jednu robu koja nema kvalitet. Gospodin Milošević je već godinu dana ... I nije imao kontakte sa ... Političke

kontakte sa rukovodstvom i nije mogao na njih da utiče, nije imao potrebu da stvara dimnu zavesu, jer je i pre toga osudio njihovu politiku i zaveo te mere stroge kontrole na granici. I pozvao strane posmatrače da to kontrolišu.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U pitanju je materijalna neistina jer pismo nisam poslao Aliji Izetbegoviću na engleskom jeziku i ne znam odakle gospodin Najs tvrdi svedoku da sam ja pisao Aliji Izetbegoviću na engleskom.

SUDIJA ROBINSON: To nije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Valjda ne bih pisao na engleskom Aliji Izetbegoviću.

SUDIJA ROBINSON: To nije nešto na šta možete da se nadovežete na ovaj način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su originali na nekom drugom jeziku ili na engleskom, to ne mogu da tvrdim, ali kažem sledeće: gospodine Jovanoviću, vi znate, zar ne, da od pada Srebrenice pa sve do 1996. godine, uprkos prilivu informacija o Mladiću, uprkos što je ovaj Sud optužio Mladića, vi i optuženi ste se sastajali sa Mladićem na sastancima ... Optuženi se sastajao sa Mladićem i nije bilo nikavih problema u kontaktu da se kontaktira Mladić, zar ne?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, sa Mladićem su se sastajali i mnogi drugi strani posrednici. Prema tome, ne treba i ne može to da se svede samo na kontakte sa njim. Ja sam, koliko se sećam, samo jednom bio sa njim u tom međuvremenu i to zato što su bili strani gosti u pitanju. A da li je bilo konataka sa predsednikom Miloševićem, ja ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ne možete da ukažete ni na jednu jed-

inu osudu Mladića od strane ovog optuženog, niti na jednu istragu o Mladiću od strane ovog optuženog. Tokom čitavog tog perioda on je podržavan i učinjeni su svi napori kako on nikada ne bi bio predat ovom Sudu. Da li je ovaj rezime tačan?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je vaš rezime jer hoćete da ga tako napravite. Ja nemam takvih informacija i nisam, jednostavno, bio u toku tih daljih događanja da bih mogao da pravim neke zaključke. Ali, bojim se da je vaš zaključak jako tendenciozan.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Ona četiri dokumenta se uvrstavaju u spis. Gospodine Miloševiću, sada je vreme za dodatno ispitivanje. Molim vas imajte na umu, nema sugestivnih pitanja. Ona četiri dokumenta su tabulatori 51, 53, 54 i 57.

TUŽILAC NAJS: Mislim da je ostao još i tabulator 55.

SUDIJA KVON: To smo već rešili. Taj dokument je već uvršten u spis.

SUDIJA ROBINSON: Koliko shvatam, to je već uvršteno u spis. Gospodine Miloševiću, izvolite.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Gospodine Jovanoviću, s obzirom da ste vi bili nekoliko godina u Ujedinjenim nacijama, šef jugoslovenske misije, pretpostavljam da dobro znate kako se donose rezolucije Saveta bezbednosti.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, barem one koje se odnose na nas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne pitam za one koje se odnose na nas, nego govorim o postupku donošenja rezolucije Saveta

bezbednosti. Evo, da preciziram pitanje: da li vam je poznato da svaka rezolucija prvo ima svoj nacrt, pa onda dolazi do predloga, koji onda ulazi u takozvanu "plavu fajlu", da stoji 24 sata, da bi se onda posle toga mogla da donese.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. to je uobičajena procedura.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, svaki nacrt rezolucije, odnosno svaki predlog rezolucije kad dođe u formu predloga, ulazi u plavo, kako oni kažu i stoji 24 sata u plavom da bi onda izašlo na Savet bezbednosti da se o njoj glasa, je li to tačno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ukoliko se u međuvremenu taj nacrt ne promeni ili dopuni ili zameni nekim drugim nacrtom, što je i suština tog zadržavanja u plavom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Razumem. Ali onda je datum kada je rezolucija doneta, datum kada je ona izglasana, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas sada želim samo da napravimo paralelu između dva dokumenta. Oba su dokumenta Ujedinjenih nacija. Jedan je u tabulatoru 8 mojih dokaznih predmeta, to je ovaj izveštaj generalnog sekretara, a drugi je u tabulatoru 11 gospodina Najsa. To je rezolucija Saveta bezbednosti u kojoj su sadržane sankcije protiv Savezne Republike Jugoslavije. Nadam se da imate oba dokumenta pred vama.

SUDIJA ROBINSON: Nemamo tabulator 11. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Radi se o dokumentu koji je već uvršten u spis. Mi smo napravili kopije za optuženog i svedoka, ali nismo za ostale učesnike.

SUDIJA KVON: Da li može jedna strana da se stavi na grafoskop.

TUŽILAC NAJS: Ja ovde imam obeleženu verziju, ali mislim da gospođa Diklić ima čist primerak.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću i molim vas da imate na umu da se tabulator 11 nalazi na grafoskopu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas okrenite treću stranu. Tabulator 11, to je, dakle, Rezolucija 757 od 1992. godine, od 30. maja 1992. godine. Da li je to ...

SUDIJA ROBINSON: Sačekajte da nađe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo stavite prvu stranu prvu stranu na grafoskop. Dobro. Da li je ovde jasno da se radi, znači, o Rezoluciji Saveta bezbednosti koja je usvojena 30. maja 1992. godine?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je, da bi bila usvojena 30. maja ona, po proceduri Saveta bezbednosti, morala bar da bude 29. maja podneta u "plavom"?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Morala bi, po proceduri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li u toj Rezoluciji ... Molim vas, otvorite stranu 3. Pogledajte na strani 3, gde kaže ... Ima nekoliko tačaka. Pa tačka 1 u sredini strane 3. U prvoj polovini, ali, otprilike, u sredini: "Savet bezbednosti osuđuje neuspeh vlasti Savezne Republike Jugoslavije, uključujući i JNA da preuzme efektivne mere kako bi se ispunili uslovi rezolucije 752". Da li se Rezolucija 752 odnosi na povlačenje snaga Jugoslovenske narodne armije iz Bosne i Hercegovine?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, između ostalog. Ima puno tačaka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Znači Savet bezbednosti osuđuje neuspeh vlasti Savezne Republike Jugoslavije, uključujući i Jugoslovensku narodnu armiju, da to uradi. E sad, molim vas, pogledajte tabulator 8 koji je maločas, takođe, citiro gospodin Najs. To je izveštaj Generalnog sekretara. Prvo da utvrdimo materijalne činjenice u vezi sa datumom. Stavite, molim vas, na grafoskop tabulator 8, prvu stranu. Da li se ovde vidi da je reč o izveštaju, piše ovde: "Izveštaj Generalnog sekretara u skladu sa paragrafom 4 rezolucije 752" i da li se gore jasno vidi da je to datum 30. maj 1992. godine?
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle isti datum kada je usvojena rezolucija koja je morala dan ranije biti stavljena u "plavo" da bi bila 30. maja usvojena?
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ovde činjenično nesporno da ovaj izveštaj nije razmatran pre donošenja ove rezolucije?
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je više nego očigledno, jer je došao *post festum*.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad da vidimo materijalne diskrepance, odnosno, materijalne kontradiktornosti između ovog izveštaja i same rezolucije. U rezoluciji kaže da se osuđuje, malopre smo citirali tačku 1, vlasti Jugoslavije, uključujući i Jugoslovensku narodnu armiju zato što nisu preduzele efektivne mere. U izveštaju koji dolazi, koji nosi datum onog dana kada se usvaja Rezolucija piše, pogledajte tačku 6: "Most of these" (Za najveći deo njih), tačka 6, druga rečenica. Možemo da čitamo sve ... alo ... Ja ne znam da li me čujete, pošto mi se uključuje i isključuje mikrofona. Možemo da čitamo sve, ali ovde stoji: "Za najveći deo njih se smatra da su se već povukli u Srbiju i Crnu Goru, a neki od njih su izloženi napadu tokom povlačenja". I onda, kaže: "Drugi, međutim, su ostali u različitim garnizonima u Bosni i Hercegovini, posebno u područjima

pod kontrolom Srba, uključujući dva objekta na obodima Sarajeva. Druga kategorija se sastoji od osoblja koje je blokirano u njihovim kasarnama i to je učinila Teritorijalna odbrana Bosne i Hercegovine ili neprijateljske paravojne snage". I onda, dalje objašnjava gde se oni nalaze. Dakle, da li je ovde nesporno da se ukazuje da su se snage JNA povukle iz Bosne i Hercegovine, u ovom izveštaju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: To je jasno rečeno da su se povukle, sve sonde dok je to zavisilo samo od njih, a nisu mogli kada je to sprečavano od strane vojske Alije Izetbegovića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Da li je ...

TUŽILAC NAJS: Pretpostavljam da treba da preduzmem korake da zaustavim pitanja koja počinju rečima da je nešto neosporno. To je već drugo takvo pitanje. Mislim da ne treba pridati vrednost odgovorima na pitanja koja su formulisana na taj način, ali Pretresno veće će da donese odluku o tome.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću. Izbegnite takav uvod vašim pitanjima, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izbeći ću takav uvod, ali nisam smatrao da je sugestivno nešto što ukazuje na sam tekst dokumenta Ujedinjenih nacija, dakle, jednu rezoluciju i jedan izveštaj Generalnog sekretara. Ali pitaću gospodina Jovanovića na drugi način: da li, gospodine Jovanoviću, između ovoga što tvrdi izveštaj Generalnog sekretara od 30. maja 1992. godine i onoga što piše u Rezoluciji Saveta bezbednosti od istog tog datuma, koja je usvojena tog datuma, 30. maja 1992. godine, o tome kakvo je stanje s povlačenjem JNA iz Bosne, da li postoje neke kontradikcije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa očigledno da postoje, jer je tamo u tački 1 Jugoslavija osuđena da nije ispunila osnovni zahtev iz Rezolucije 752, znači nije povukla JNA. Ili nije povukla u većem broju. A ovde se govori obrnuto, da je ona to učinila, ali da bi učinila i 100 posto da nije bila sprečavana od strane vojske Alije

Izetbegovića, koji je blokirao neke kadete i neku kasarnu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Napravićemo jednu malu digresiju u vezi sa upoređivanjem ova dva dokumenta, odnosno mojom namerom da dokažem da ovaj izveštaj generalnog sekretara nije uzet u obzir prilikom donošenja ove Rezolucije, pa ću vam citirati tačku 5 ovog izveštaja generalnog sekretara, jer je gospodin Najs citirao pola tačke 5, a ne celu tačku 5, maločas kad vas je pitao kako je formirana Vojska Republike Srpske. Tačka 5 glasi: "Najveći deo osoblja JNA". Nisam čuo da li ima prevod.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim vas ponovite?

prevodioci: "Najveći deo osoblja JNA".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... "koji je bio raspoređen u Bosni i Hercegovini, bili su građani te republike i, prema tome, ne pokriva ih odluka beogradskih vlasti od 4. maja da se JNA povuče iz Bosne i Hercegovine". E sad se opisuje šta se sa njima desilo: "Većina od njih, čini se, pridružili su se vojsci, takozvane, Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Drugi su se pridružili Teritorijalnoj odbrani Bosne i Hercegovine koja je pod političkom kontrolom Predsjedništva te republike. Ostali su se, možda, pridružili različitim neredovnim snagama koje tamo deluju". Šta govori ova konstatacija, gospodine Jovanoviću, da vam ne bih postavljao sugestivna pitanja?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ova konstatacija objašnjava da je Jugoslavija, odnosno JNA, ispunila suštinu obaveze iz Rezolucije 752 i objašnjava kako je do toga došlo: da su se povukli svi vojnici i oficiri koji su rođeni u Crnoj Gori i Srbiji, a oni koji su rođeni, koji su državljani Republike Bosne i Hercegovine su ostali i pridružili se ili toj, takozvanoj, novoj armiji Republike Srpske ili raznim teritorijalnim

jedinicama i tako dalje. U svakom slučaju, ovde se desilo ono što se dešavalo sa JNA od Slovenije pa nadalje ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. Gospodine Jovanoviću, ja vam skrećem pažnju da se ovde kaže ...

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, želim da postavim jedno pitanje. Da li znate, gospodine Jovanoviću, koliki procenat osoblja JNA je bio raspoređen u Bosni i Hercegovini, a koji su bili državljani Bosne i Hercegovine?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Po izveštaju koji je ovde, 80 posto tog sastava JNA su bili državljani Bosne i Hercegovine, a 20 posto državljani Srbije i Crne Gore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad ... Mogu li da nastavim, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Od tih 80 posto koji su bili građani Bosne i Hercegovine, ovde, u tački 5 se kaže da su se ... Samo da budem tačan i precizan u citatu, jer kaže: "Većina osoblja JNA koja je bila raspoređena u Bosni i Hercegovini, bili su građani te republike" i onda se kaže: "Koji nisu bili pokriveni odlukom beogradskih vlasti". Onda se kaže: "Čini se da se većina njih pridružila vojsci, takozvane, Srpske Republike Bosne i Hercegovine". To je od tih 80 posto, jedan deo, dakle, pridružio se Vojsci Republike Srpske ... Srpske Republike Bosne i Hercegovine, a sledeća rečenica glasi: "Drugi su se pridružili Teritorijalnoj odbrani Bosne i Hercegovine koja je pod političkom kontrolom Predsjedništva te Republike." Dakle, ta većina građana Bosne i Hercegovine koja je činila JNA u Bosni i Hercegovini se razdvojila, u jedan veći deo koji je otišao u Vojsku Republike Srpske ili, kako se onda zvala, Vojska Srpske

Republike Bosne i Hercegovine i u vojsku pod kontrolom Alije Izetbegovića. Je li to ono što piše u ovom izveštaju?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, oni vojnici koji su bili muslimanske veroispovesti ako nisu hteli da ostanu u Vojsci Republike Srpske, prirodno da su otišli na drugu stranu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ne ulazim sad u to šta je prirodno, šta nije prirodno, nego samo u činjenice koje konstatuje ovaj izveštaj. E sad se ... Da se vratimo na tačku 1 ovog izveštaja generalnog sekretara, da bismo ustanovili kako su se stvari događale, jer ovde piše u tački 2 ... Znači, čim počinje ovo prvo poglavlje "Background" (istorijat) izveštaja Generalnog sekretara od 30. maja: "26. aprila 1992. godine predsjednik Bosne i Hercegovine, Izetbegović, sastao se u Skoplju sa generalom Blagojem Adžićem, načelnikom štaba JNA i vršiocem dužnosti Saveznog sekretara za narodnu odbranu i gospodinom Brankom Kostićem, potpredsednikom saveznog Predsedništva u Beogradu, kako bi se definisala uloga JNA u Bosni i Hercegovini i njeno ukupno povlačenje".

SUDIJA ROBINSON: I njeno eventualno povlačenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "I njeno eventualno povlačenje", ispravno gospodine Robinson. Ovo je dosta zabrljan tekst, ali to je tačno. "Ovaj sastanak nije dao definitivni sporazum i beogradske vlasti su 4. maja objavile svoju odluku da se povuku iz Bosne i Hercegovine do 18. maja, svo osoblje JNA koji nisu državljani te republike. 13. maja potpredsednik Kostić predložio je predsedniku Izetbegoviću da se nastave razgovori uz učešće predstavnika zajednica bosanskih Srba i Hrvata. Istog dana vlasti, takozvane, Srpske Republike Bosne i Hercegovine objavile su svoju odluku da osnoju vlastitu vojsku koja će se sastojati od jedinica bivše JNA baziranih u Bosni i Hercegovini i da imenuju generala Ratka Mladića komandantom te vojske". Da li je vama poznato da je potpredsednik Predsedništva Jugoslavije, koje je bilo ... Predsedništvo Jugoslavije, da li vam je poznato, bilo je Vrhovna komanda oružanih snaga,

kolektivni vrhovni komandanta?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Potpredsednik Predsedništva Jugoslavije, dakle, iz ovoga se vidi i načelnik Generalštaba i vršilac dužnosti Ministra odbrane u Skoplju se susreću sa Izetbegovićem i nastoje da reše probleme JNA u Bosni i Hercegovini. Nema, kao što se ovde vidi, dogovora i Predsedništvo donosi odluku da se personal JNA koji nije poreklom iz Bosne i Hercegovine, povuče. Da li vam je poznato da je nešto više od ovoga ... Šta je potpredsednik Predsedništva Kostić predlagao Aliji Izetbegoviću, da pozove, znači, i srpsku i hrvatsku zajednicu da se dogovore da preuzmu taj personal i sredstva JNA koja njima pripadaju, koja ostaju u Bosni i Hercegovini? Da li znate nešto više o tome?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Znam samo za postojanje takvog jednog predloga sa takvim naznakama, da se to pitanje reši u dogovoru sa svim zainteresovanim stranama i da se JNA povuče, uz saglasnost i sa željom i voljama svih. To, kao što vidimo iz ovog teksta i iz onog daljeg, nije prihvaćeno i onda je savezni vrh, Vrhovna komanda Jugoslavije donela odluku o kojoj je ovde reč, da povuče sve jedinice JNA do određenog datuma, mislim do 19. maja. S tim što su oni koji su državljani Bosne i Hercegovine imali opciju da ostanu u Bosni i Hercegovini, što je velika većina i učinila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodin Kostić predlaže predsedniku Predsedništva, tadašnjeg, Bosne i Hercegovine, Aliji Izetbegoviću, da sve tri nacionalne zajednice, Muslimani, Srbi i Hrvati, u dogovoru preuzmu ono što ima od JNA na teritoriji Bosne i Hercegovine. Je li to ono što se tada dešavalo?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. To je suština njegovog predloga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte sada tačku 2: "17. maja dobio sam pismo", to znači generalni sekretar je dobio pismo od admirala Miroslava Simića "načelnika Generalštaba JNA, kojim se

traži”, ovo je zabrljano dosta, ali pretpostavljam da piše “pomoć u bezbednom povlačenju vojnika JNA iz Bosne i Hercegovine i posebno iz Sarajeva, Pazarića i Zenice. Pismo se poziva, između ostalog, na sporazum potpisan 10. maja u prostorijama zaštitnih snaga Ujedinjenih nacija u Jugoslaviji, UNPROFOR-a (United Nations Protection Force), u Sarajevu, od strane predstavnika Predsjedništva Bosne i Hercegovine, JNA, posmatračke misije Evropske zajednice i ličnog izaslanika lorda Karingtona (Peter Carrington), gospodina Kolm Dojla (Colm Doyle). 21. maja potpredsednik Kostić je ponovo pisao da me zamoli da zahtevam od predsednika Izetbegovića da narodi deblokiranje garnizona JNA u Sarajevu. 25. maja 1992. godine, primio sam pismo od predsednika Izetbegovića u kom, između ostalog, on zahteva da UNPROFOR treba da nadzire povlačenje dela osoblja JNA i naoružanja u skladu sa sporazumom od 10. maja”. Da li vam je poznato, gospodine Jovanoviću, šta se desilo u Dobrovoljačkoj ulici kad je napadnuta kolona JNA koja je bila pod pratnjom UNPROFOR-a? Dakle UNPROFOR je nadgledao povlačenje, vodio tu kolonu, bio na licu mesta. Da li se sećate kakav je masakr napravljen na tu kolonu JNA?

TUŽILAC NAJS: Već sam nekoliko puta rekao da mene ne zanima kako optuženi koristi svoje vreme, ali se pitam da li bi Pretresno veće htelo da razmotri da li ovo što se sad pokreće zaista proizilazi iz unakrsnog ispitivanja, pošto je reč o prilično dugoj raspravi o nečemu o čemu sam ja postavio samo par pitanja i koristio samo dokument da ukažam na činjenice koje se tu nalaze, tako da ovo izgleda kao ponovno ispitivanje, ali je to pitanje za Pretresno veće.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali ja mislim da ste vi pokrenuli pitanja koja se tiču ovog izveštaja, gospodine Najs i optuženi ima pravo da dodatno ispituje u vezi s tim izveštajem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u svakom slučaju, da skratimo. Dakle, ovaj glavni element u kome se u izveštaju tvrdi da se JNA povukla iz Bosne i Hercegovine, kad se upoređi sa Rezolucijom

koja nosi taj isti datum, 30. maj 1992. godine, ukazuje na velike razlike u onome što sadrži Rezolucija i što sadrži izveštaj. Na čiju štetu su te razlike?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Očigledno na štetu Jugoslavije. A što se tiče ovog teksta koji ste vi citirali, ja ukazujem i na knjigu generala Mekenzija (Lewis MacKenzie) koji je detaljno opisao kako je došlo do toga i detaljno naglasio ko je odgovoran za tu pogibiju, tih kadeta, u Dobrovoljačkoj ulici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja neću ponovo citirati tačku 6, generalnog sekretara, izveštaj generalnog sekretara koji govori da su se povukli, a da su prilikom povlačenja izloženi napadima. Ali sada da vidimo u ovoj rezoluciji, u tabulatoru 11, drugu tačku. Druga tačka kaže ... Znači prva tačka je osudila Srbe za ono što ne stoji, što je suprotno izveštaju generalnog sekretara, a druga tačka: "Zahteva da se bilo koji element hrvatske vojske, još uvek prisutan u Bosni i Hercegovini, u skladu sa paragrafom 4 Rezolucije 752, bez daljeg odlaganja povuče". E sad pogledajte njih, oni mole ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li ćete da pokušate sada da završite tu temu jer smo se približili vremenu za pauzu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovu temu ću da završim za minut i po. Dakle, u tački 10 izveštaja generalnog sekretara piše: "Kada je reč o povlačenju elemenata hrvatske vojske, sada u Bosni i Hercegovini, informacije koje su trenutno na raspolaganju u Njujorku sugerišu da nije došlo do takvog povlačenja. UNPROFOR je primio pouzdane izveštaje o osoblju hrvatske vojske u uniformi koja deluje unutar i kao deo vojnih formacija u Bosni i Hercegovini". I tako dalje, da ne čitam dalje. Prema tome, da li ovo što piše u izveštaju Generalnog sekretara u vezi sa prisustvom regularne hrvatske vojske u Bosni i Hercegovini, prema izveštaju UNPROFOR-a, je u kontradikciji sa ovom tačkom 2 rezolucije, gde se kaže: "Bilo koji element hrvatske vojske još uvek prisutan".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako bi se sudilo po ovom izveš-

taju, ta Rezolucija o uvođenju sankcija trebalo bi da bude uvedena Hrvatskoj, a ne nama. A ja podsećam uvaženi Sud da je politički direktor *Quay d'Orsay*, gospodin Blot (Jacques Blot), nedelju dana pre usvajanja ove rezolucije nama izričito pomenuo da su im poznati i brojevi brigada Vojske Republike Hrvatske, ali da je opšta percepcija da smo mi krivi i da će to tako biti. Prema tome, nisu važne činjenice, nego percepcija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala, gospodine Jovanoviću. Ja se neću dalje onda zadržavati na ovoj rezoluciji od 30. maja i na izveštaju generalnog sekretara od 30. maja. Nadam se da je dovoljno objašnjeno i rezolucija i izveštaj i veza između ta dva dokumenta, koja očigledno ne postoji.

SUDIJA KVON: Gospodine Jovanoviću, dok se još bavimo izveštajem generalnog sekretara, pogledajte paragraf 17, u kome se kaže: "Odluka Saveta bezbednosti, danas doneta, da se izreknu sankcije u odnosu na Saveznu Republiku Jugoslaviju, stvara jednu novu situaciju. Još nije jasno kakve će to posledice da imati po pitanjima o kojima se raspravlja u ovom izveštaju". Zar nije generalni sekretar predvideo da će Savet bezbednosti istog tog dana da donese rezoluciju, izričući sankcije Jugoslaviji?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Ja ne mogu da budem u glavi generalnog sekretara da li je predvideo ili ne, ali ako je bio upoznat sa izveštajem koji je on potpisao, morao je biti upoznat pre 30. ovog meseca. On nije mogao da se saglasi, bar u sebi, sa tekstom rezolucije.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, ovo što vas je pitao gospodin Kvon (Kwon) samo potvrđuje da je izveštaj napravljen onog dana kada Savet bezbednosti zaseda i donosi odluku o sankcijama. I upravo vam skrećem pažnju na ovo "šta ovo

znači": "Odluka Saveta bezbednosti danas da se izreknu sankcije Saveznoj Republici Jugoslaviji, stvara jednu novu situaciju. Još nije jasno kakve će to posledice da imati po pitanjima o kojima se raspravlja u ovom izveštaju". Da li vam se čini da je generalni sekretar upravo upozorio na to ...

TUŽILAC NAJS: Ovo mi liči na sugestivno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Da. Preformulišite, gospodine Miloševiću, ali nakon pauze. Mislim da sada trebamo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, samo na kratko da se vratimo na ovu rezoluciju Saveta bezbednosti od 30. maja pod tabulatorom broj 11, gde se u uvodnom delu, kao što je uobičajeno, poziva na izveštaj generalnog sekretara. Pogledajte stranu 2 ove rezolucije, to je negde pri dnu, odnosno četvrti paragraf odozdo "izražavajući svoju zahvalnost za izveštaj generalnog sekretara od 26. maja 1992. godine, Rezolucija 752". Dobro, da li ovo što ovde piše ukazuje da se ova rezolucija poziva na izveštaj od 26. maja i da se nigde ne pominje ovaj izveštaj od 30. maja.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li, u vezi sa ovim pitanjem koje je postavio gospodin Kvon, gde generalni sekretar na kraju kaže da ovo što danas odlučuje Savet bezbednosti o sankcijama "stvara novu situaciju i još uvek nije jasno kakve implikacije će to da ima po pitanjima o kojima se raspravlja u ovom izveštaju", da li je to neka vrsta rezerve ili upozorenja ili, jednostavno, nema nikakvo značenje.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je to jedna vrsta ograde, pomalo i upozorenja, s obzirom da je skok u nepoznato ...

Uvek sadrži i neizvesnost i opasnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja, na žalost, nisam ovde imao mogućnost da nađem izveštaj generalnog sekretara od 26. maja, gospodine Robinson, ali ću da ga potražim. I on se očigledno veoma razlikuje od ovog izveštaja od 30. Ali sad ćemo da idemo dalje ...

SUDIJA ROBINSON: Četiri dana kasnije

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ovaj izveštaj je četiri dana kasnije od ovoga koji se tretira u rezoluciji. Gospodin Najs je pokrenuo pitanja sadržana u tabulatoru broj 15. To je "Stenografske beleške sa proširene sednice Saveta za usaglašavanje stavova o državnoj politici". Molim vas da pogledate ovu stranu na kojoj počinju same stenografske beleške. Ovde je neki nered, u ovom tabulatoru jer je prvo strana 2, pa strana 1 ... Pogledajte stranu ovde gde je naslov "Stenografske beleške sa proširene sednice" ... Da li se ovde vidi u ovom prvom pasusu gde se nabraja ko je sve prisutan, da se negde na prvoj trećini prvog pasusa ... Kad se nabrajaju svi funkcioneri Savezne Republike Jugoslavije, Republike Srbije i Crne Gore i na kraju tog nabranja kaže: "Članovi Saveta", deveti red odozgo, znači, na vrhu. "Prisustvovali su", počinje, "akademik Dobrica Ćosić, predsednik Savezne Republike Jugoslavije, predsednik Saveta". A onda, "Radoje Kontić, potpredsednik savezne Vlade, Slobodan Milošević, predsednik Republike Srbije, Momir Bulatović" i tako dalje, završavajući sa doktorom Svetozarom Stojanovićem, specijalnim savetnikom predsednika SRJ i onda se stavlja povlaka "članovi Saveta". A onda su nabrojana lica koja ovde u prevodu, koji ja vidim na ovom grafoskopu ... Čak i forma je promenjena jer u originalu u srpskom nisu ovako poređani svi mogući učesnici, nego su nabrojani članovi Saveta, a onda, posle toga, se nabrajaju lica koja prisustvuju Savetu. Da li vi to možete da viditi na ovom stenogramu, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Vidim na srpskom stenogramu,

a vidim i ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja bih zamolio da se stavi srpska prva strana na grafoskop da bi se videlo koliko se ona razlikuje od ovoga, kako je ovde nabrojano potpuno bez ikakve razlike ... Treba da se pravi razlika članova Saveta i lica koja po nahođenju onog koji predsedava sednicom, poziva na te sednice. Pogledajte kako izgleda srpska strana, kako izgleda stenogram u originalu. Evo, posle ovoga, u devetom redu odozgo, kad se svi ovi nabroje, zaključno sa savetnikom predsednika SRJ, piše "članovi Saveta, pa je stavljena tačka-zapeta, a onda se nabrajaju ostala lica koja prisustvuju: "general-pukovnik Života Panić, načelnik Generalštaba" i onda redom svi ovi ostali koji su pristni. Gospodine Jovanoviću, da li je ovaj Savet bio oblik međusobnog informisanja i razmene mišljenja ili je bio neki organ koji je mogao da donosi odluke?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Uglavnom je bio ovo prvo, za međusobno informisanje i donošenje mišljenja i, po mogućstvu, usaglašavanje stavova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Usaglašavanje stavova, između koga, jer ovde se vidi ... Tu su najviši funkcioneri Jugoslavije, najviši funkcioneri obe republike ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... o državnim pitanjima između kojih se usaglašavaju stavovi.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Usaglašavaju se stavovi između ovih predstavnika, ovih dveju srpskih republika, sobzirom da je ovo sve u vezi sa planom Owen (lord David Owen) i Vens (Cyrus Vance) i da treba ta pitanja tako rešavati da taj plan bude prihvatljiv i za njih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sad bih vas zamolio ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Jovanoviću, da li su u srpskom dokumentu naglašene one dve kateorije o kojima je govorio gospodin

Milošević?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Jesu jer imate u srpskom dokumentu, negde na desetoj stranici, posle nabravanja članova Saveta, crticaui naznačeno je "članovi Saveta". Time se ti članovi Saveta odvajaju od ostalih lica koje su tamo učestvovali, uključujući i mene jer sam tad samo bio ministar u Vladi Srbije, tako da je jasno iz ovoga ko su članova savet, ko nisu, a ko su gosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite, po čijem nahođenju su lica pozivana na sednice ovog Saveta: na sopstveni predlog, po nahođenju predsedavajućeg ili bilo koga? Po čijem nahođenju su lica pozivana na sastanke ovog Saveta da se usaglašavaju stavovi?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da su po nahođenju predsednika Saveta, Dobrice Ćosića. Ja sam bar dobio poziv iz njegovog kabineta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, da li se podrazumevalo da svako ko je pozvan na tu sednicu iznese svoje mišljenje o stvari?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa to se pretpostavlja. Čim su pozvani znači da se očekuje od njih da kažu kako vide dalje kretanje tog mirovnog procesa, koje su teškoće i tako dalje. Tako sam ja shvatio, inače, nema svrhe da budu pozvani i da ništa ne kažu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas, otvorite stranu 34 pošto je gospodin Najs negde par stvari citirao što sam ja rekao, pa bih ja voleo da se vidi. To je ... Ja sad pretpostavljam da prvi put govorim, ali to se može ustanoviti ... Slobodan Milošević, na strani 34, u sredini trećeg pasusa ovoga što govorim: "Pre toga", kažem, "predložio bih da pogledamo šta stvarno imamo na stolu i šta je to najpametnije u ovom trenutku, što bismo mogli da radimo". Pa onda, "pre svega, uopšte se ne bih bavio nekom vrstom sholastičke diskusije o sitnim i krupnim koracima. Govorio bih o dobrim i lošim koracima. Krupan loš korak je sigurno mnogo gori nego sitan loš

korak. Pitanje je šta je loš, a šta je dobar korak. I onda u sledećem pasusu, negde na sredini: "Naš je strateški cilj da srpski narod na Balkanu bude slobodan i ravnopravan." Da li to piše, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. To piše i to je okosnica vašeg izlaganja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda na kraju tog pasusa kažem: "Za mene je manje važno kroz koliko institucionalnih rešenja i faza treba taj cilj postići, a mnogo više važno koliko će za taj cilj ljudi izginuti i da li treba", dakle, "da li treba neko da gine". Je l' to piše?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da to piše, a morao bih reći da to piše i u pismima koje ste slali rukovodstvima Republike Srpske i Republike Srpske Krajine onda kada su oni odbijali da prihvate pojedine mirovne planove.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte sada stranu, samo da nađem ... Na strani 38, centralni pasus. Još uvek ja govorim, dakle: "Ja sam za pragmatičan pristup postojećim uslovima i okolnostima, međunarodnom okruženju i iskorišćavanju mogućnosti da se stvari vode dalje, pre nego za momentalnu konfrontaciju koja, praktično, iza sebe nema drugi korak. Drugi korak može lako da bude veliko krvoproliće ili može da bude ulaženje u ćorsokak. Moramo da imamo više koraka, ali sigurno nijedan koji nam onemogućava da se lišimo, u daljoj evoluciji rada u mirovnim pregovorima, bilo kog svog vitalnog državnog ili nacionalnog interesa. Sa više strana bih posmatrao celinu ovog problema i nastojao da smislimo dobru formulu prilaza daljem radu same Konferencije." Da li je reč ovde o Konferenciji o Jugoslaviji?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim, da. To je ženevska konferencija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. "Ne ulazeći u to da ovde neko može da ime jedno ili drugo mišljenje o krajnjem cilju koji se

tiče”, opet kaže, “koji se tiče slobode i ravnopravnosti srpskog naroda na Balkanskom poluostrvu, ali veliko je pitanje kroz koje će faze ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prevodioci vas mole da ponovite ono šta ste zadnje pročitali i kažu da čitate isuviše brzo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čitaću sporije. Dakle, opet govorim o cilju, pa piše “koji se tiče slobode i ravnopravnosti srpskog naroda na Balkanskom poluostrvu, ali veliko je pitanje kroz koje će faze u institucionalnom i vremenskom smislu ostvarenje tih ciljeva morati da ide.” A onda dalje, na strani 39: “Prema tome, u tom pravcu sugeriram da bi trebalo razmišljati i ovdje zajedno se posavetovati, kako da se vuku dalji potezi.” Upada Nikola Koljević: “Tražite potpis na papir.” Opet Milošević: “Zašto da ne damo potpis na nešto što nam odgovara, ako uspemo da popravimo?” Nikola Koljević: “A ako ne uspemo?” Slobodan Milošević: “Nema Ahtisarijevog (Marti Ahtisaari) ustava.” Sećate se, onda je Ahtisari radio kao pomoćnik lorda Ovena. “Nema Ahtisarijevog ustava. Vi ćete da pišete ustav zajedno sa Alijom i Bobanom.” Dakle, “vi ćete da pišete ustav zajedno sa Alijom i Bobanom. Alija Izetbegović, misli se na njega i Mate Boban, predsjednik hrvatske zajednice. Da li se to na njih misli? Sa Alijom i Bobanom ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se ovim ukazuje, onda, na strani 40 ... Milošević, opet: “Oni su već u samim razgovorima malo promenili te princip, na primer, već je ozbiljna promena kad kažu ‘već u prvom principu ćemo da kažemo tri konstitutivna naroda’”. On je upotrebio izraz “*three constituent people*” (tri konstitutivna naroda). Je l’ to piše ovde?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, šta je, recite, u ovome, to je 9. januar 1993. godine, šta je suština nastojanja na ovom sastanku

gde svako iznosi svoj prilaz kako da se pristupi pregovorima? Šta je suština našeg nastojanja?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Suština našeg nastojanja je da ubedimo predstavnike Republike Srpske i onih iz Republike Srpske Krajine da je najvažnije od svega da oni imaju osiguranu slobodu i ravnopravnost, to će reći konstitutivnost i da se bez njihovog glasa ne mogu uređivati odnosi u Bosni i Hercegovini. Oni su bili jako uznemireni i jako frustrirani i teško su pruhvatali logičko razmišljanje i bojali su se da ne budu izmanevrisani i da ostanu praznih ruku, da im ne bude ni to osigurano, tako da je vaš napor da ih ubedite, kao i predsednika Čosića i moj lični i drugih bio usmeren na to da oni nemaju čega da se boje, ako će dobiti to što taj Vens-Ovenov plan nudi, a on je nudio, razume se, kompromis za sve tri strane. I iz ovoga se ne vidi ništa što bi moglo da liči na neku nameru da se zahvate teritorije Bosne i Hercegovine ili da se stvori nekakva Velika Srbija

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Jovanoviću, sada prelazimo na tabulator 16 koji je, opet, sednica ovog saveta od 21. januara 1993. godine, znači posle prilično kratkog vremena. Molim vas da ... Praktično se radi o istoj temi, pretpostavljam. Da li je to i ono što vi vidite, gospodine Jovanoviću?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, da. To je 9. januar 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sada je sledeće ... sednica 21 januara 1993. godine, znači posle 12 dana. Pogledajte stranu 39. Molim vas, otvorite stranu 39. Na strani 39 kaže: "Slobodan Milošević" ... Od početka ću da citiram ono što ovde piše: "Predlažem da pokušamo konkretno da vidimo šta nas čeka u Ženevi (Geneva). Mi imamo poziciju jednog principijelnog učesnika koji se zalaže za mirno rešenje krize i maksimalno smo se založili da se jedna principijelna platforma definiše ...

TUŽILAC NAJS: Ukoliko želi da to i mi pratimo, onda treba dokument da stavi na grafoskop.

SUDIJA ROBINSON: Da. Molim da se stavi na grafoskop.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stavite na grafoskop stranu 39.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja imam, ovaj, beleške od 9 januara. To smo već prešli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To smo prešli, ali sledeći tabulator ... To je 16. To je bilo u tabulatoru, prethodnom, a ovo je tabulator 16 sa sednice istog ovog Saveta. Ovo je tabulator 16 sa sednice istog ovog saveta. To vam je u ovom drugom ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. 16, kažete? Da, sad sam našao. 39.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da tabulator 16. Je li to sednica istog ovog Saveta, ali 21 januara, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: 21. januar, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E stavite na grafoskop stranu 39.

TUŽILAC NAJS: Još uvek nismo našli na kojoj stranici engleske verzije je strana 39. Mislim da se ponovo radi o tome da prevodioci nisu spravili oba teksta na istoj strani. Gospođa Diklić je, evo, pronašla. To je strana 34.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, stavite na grafoskop stranu 39, molim vas. Strana 39 srpskog teksta.

SUDIJA ROBINSON: Vi želite da se srpski tekst stavi na grafoskop, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da je to logično, pošto obojica govorimo srpski. A vi imate engleski tekst, pa možete da pratite ovo što vam prevodioci prevedu, je li tačno prevedeno.

SUDIJA KVON: Problem je u tome što mi nemamo engleski tekst pred sobom i mi se oslanjamo na grafoskop.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Onda ćemo, onda će vam prevesti prevodioci, pretpostavljam. Ja imam ono što sam dobio od gospodina Najsa. Ovo je iz njegovog unakrsnog ispitivanja, nije moj dokazni predmet. Mogu li da pročitam ovaj citat?

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: “Dakle, mi imamo poziciju jednog principijelnog učesnika koji se zalaže za mirno rešenje krize i maksimalno smo se založili da se jedna principijelna platforma definiše. Sasvim je drugi naš odnos, odnos delegacije Jugoslavije prema pitanjima mapa, vojnom sporazumu i drugim konkretnim pitanjima koja, upravo na osnovu principa za koja smo se zalagali, zaista spadaju u pitanja pregovaranja tri strane. Naša pozicija treba da bude principijelna za mir i za konsenzus tri strane, za ravnopravnu zaštitu interesa sva tri naroda. Ali, konkretan dogovor je, na osnovu tih principa i na osnovu našeg principijelnog prilaza tim pitanjima, u njihovim rukama”. Dakle, gospodine Jovanoviću, konkretan dogovor je u rukama tri strane u Bosni. Je li to jasan stav?
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: “Prema tome”, dalje citiram “mi podržavamo sve te tri strane da sednu i za stolom se dogovore o konkretnim pitanjima mapa i drugim vojnim i ostalim stvarima”. Molim vas, da li je ovo bio stav za koji sam se ja zalagao, što je bila konstanta politike od početka, za koju se zalagala Srbija i ja, lično?
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bila je. I ne samo po pitanju Republike Srpske, nego i u pitanju Republike Srpske Krajine, da mi dajemo podršku mirnom i principijelnom rešavanju, a da je na stranama u sporu ili sukobu, da rešavaju konkretna pitanja, a naročito pitanja mapa i uređenja. I taj stav je bio neprekidno ponavljan

međunarodnim predstavnicima i svima drugima koji su se interesovali. A oni su uvek tražili od vas da politički podržavate njihove napore i vi ste to činili. To se vidi iz činjenice da ste svih pet mirovnih predloga podržavali od početka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je jasno. Ali ovo nije samo podrška Vens-Ovenovom planu, nego je reč o tome da se mi zalažemo za mirno rešenje i da podržavamo, kaže: "Mi podržavamo sve te tri strane da sednu i za stolom se dogovore o konkretnim pitanjima".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je ono što je pitanje mapa, u stvari, što je njih najviše bolelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno. Ali u prethodnom pasusu, da li ste zapamtili da kažem: "Delegacije Jugoslavije prema pitanjima mapa, vojnom sporazumu i drugim konkretnim pitanjima koja, upravo na osnovu principa za koja smo se zalagali, zaista spadaju u pitanja pregovaranja tri strane".

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je jasno rečeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "To je stvar u koju mi ne želimo da se mešamo. Smatramo da tri strane treba o tome da se dogovore." I onda dalje kažem: Podržavamo sve te tri strane da sednu za sto i da se dogovore o tome.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. To je principijelan prilaz koji je bio ....

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I to, i to je ono što je principijelan prilaz na sastanku na kome sedi jugoslovensko rukovodstvo. Ne sede ni Muslimani, ni Hrvati, ni druge dve strane, nego sede Srbi i Crnogorci. Je li to tako ili nije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, jer to je iskreno postavljanje problema. To nije radi nekavog lepog viđenja od strane stranih očiju, nego je to ono što ste stvarno mislili i hteli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da sada ... Samo da dovedem ovo u red. Gospodin Najs je izneo ovde jako veliku količinu materijala. Ja nemam na to primedbu, samo što mi onda oduzima dosta vremena. Gospodine Jovanoviću, ja ću da sasvim kratko sad pređem preko onog pitanja koje vam je gospodin Najs postavljao, mislim, čitav sat jedan, listajući razne tabulatore u kojima su se videle informacije koje su se ticale, uglavnom, sadržine nacrtu rezolucije Saveta bezbednosti, koje su tretirale događaje u Srebrenici. Ja neću te tabulatore da pominjem, pošto ih je gospodin Najs stavio pod pečat, ali sadržina se ticala uglavnom sadržine nacrtu odluka Saveta bezbednosti koje su se ticale Srebrenice. Gospodine Jovanoviću, moje pitanje glasi: da li su nacrti odluka Saveta bezbednosti javni?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nacrti ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nacrti rezolucija Saveta bezbednosti.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. Nacrti rezolucija ne bi trebali da budu javni ukoliko nisu pušteni negde nekome ko je zainteresovan da ih gleda jer oni služe tome da se vlade koje treba da budu konsultovane, upoznaju sa tim, stave primedbe i da se pripremi konačan tekst.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ali da li je moja pretpostavka tačna da ti nacrti nisu tajni za službenike koji rade u Ujedinjenim nacijama, koji rade u misijama pri Ujedinjenim nacijama, znači za diplomatsko osoblje?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Trebalo bi i za njih da bude, ali se to, ipak, nekako na privatni način dobija i ljudi se upoznaju sa tim, tako da mogu dobiti više vremena da to prouče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se ne bavimo onda tim pitanjem. Vi ste do tih informacija došli tako što su one bile raspoložive nekom diplomatskom osoblju koje vas o tim rezolucija-

ma informiše, pretpostavljam.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Valjda to nije sporno.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs je potrošio prilično mnogo vremena da ustanovi da ste vi, koliko sam ja zapamtio iz njegovog unakrsnog ispitivanja, bili obavešteni o sadržini tih ... Te rezolucije koja se tiče situacije oko Srebrenice, najkasnije 13. jula, je li tako?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, na osnovu telegrama koji je stizao. Ja sam bar tako razumeo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Znači vi ste bili obavešteni o tome 13. jula, to ste vi potvrdili.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, da sam primio telegram iz određenog diplomatskog predstavništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A vi ste na njegovo pitanje kad ste saznali ili kako ste saznali o događajima iz Srebrenice, prvo odgovorili da ste se obavestili ... Da ste prvo što ste čuli, čuli iz štampe.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, tako sam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ovde je utvrđeno da ste na bazi informacije koja je stigla, to morali znati 13. jula, je li to sporno?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nije sporno. Je l' to sam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sad ako to nije sporno, a vi ste rekli da ste čuli iz štampe, evo, ja imam pred sobom fotokopiju vodećeg jugoslovenskog lista "Politika" od 11. jula. Dakle, 11. jula, gde na trećoj strani piše: "Sedinica Saveta bezbednosti, rasprava o situaciji u Srebrenici. Savet zahteva da sve strane poštuju status zaštićene zone" i onda se ovde kaže kako je novinarima posle sed-

nice saopštio predsednik Saveta Hernando Martinez Marko (Hernando Martinez Marco): "Savet je sa zabrinutošću primio informaciju o pogoršanju situacije u Srebrenici i oko nje". Ja ću vam sada ovo dati da možete da pogledate, samo da citiram pa može da se stavi na grafoskop. Dalje piše, ovo je izveštaj iz Njujorka, znači 11. jula, dva dana pre nego što je ovu potpunu javnu stvar koja je pisala u novinama gospodin Najs uveo kao informaciju, prilično mistificiranu. Govori se šta je rekao portparol Ujedinjenih nacija Ahmet Favzi (Ahmet Favzi), koji, između ostalog, kaže: "Favzi je potvrdio da su Muslimani proteklog vikenda u Srebrenici ubili jednog pripadnika UNPROFOR-a, kao i da su bacili ručnu granatu na jedan oklopni transporter mirovnih snaga" i tako dalje. Dakle, to je ... Evo možete da stavite ovo na grafoskop, to je na desnoj strani. Malo je, delimično samo zabrljan ovaj, zabrljana ova fotokopija kroz faks. E ... Izvinjavam se, pre nego što stavimo na, pre nego što stavimo na grafoskop, ovde ima i saopštenje Glavnog štaba Vojske Republike Srpske od 10. jula. Piše, kako je izvestila novinska agencija, gde se kaže da su "sadašnje borbene aktivnosti usmerene samo na neutralisanje muslimanskih terorista, a nikako nisu usmerene protiv civila i pripadnika UNPROFOR-a. Evo, molim vas, stavite ovo na grafoskop. Ovo što sam vam citirao je podvučeno i to što kaže Favzi i taj datum je 11. juli, dakle ... To je desna strana, desna strana ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... te novinske strane, pa pomozite ovom poslužitelju da stavi desnu stranu, pošto on ne može da čita ćirilicu, evo Srebrenica ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koji je ovde naslov?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Neka spusti malo i neka pomeri ulevo. Evo ... Molim vas malo samo spustite, spustite, spustite, ne, ne ...

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: *Down (dole) ...*

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Spustite, dole, ne gore.
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: *Down* (dole).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dole spustite. Još, još. E tako. Piše gore nadnaslov "Sednica Saveta bezbednosti". Glavni naslov "Rasprava o situaciji u Srebrenici", podnaslov "Savet zahteva da sve strane poštuju status zaštićenih zona". Ovo što je obeleženo ... Hernando Martinez: "Savet je sa zabrinutošću primio informaciju o pogoršanju stanja oko Srebrenice". Pa dole ... Sad podignite da vidimo dole, da vidimo na dnu šta je ovo podvučeno. To što je podvučeno, što je dole. Još, još malo.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: *That's o.k.* (to je u redu).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na dnu imate pasus koji piše: "Favzi je potvrdio da su Muslimani proteklog vikenda u Srebrenici ubili jednog pripadnika UNPROFOR-a, kao i da su bacili ručnu granatu na jedan oklopni transporter" i gore se prenosi "transporter mirovnih snaga". Dakle, to je objavljeno u novinama 11. jula, a očigledno, vest je od 10. jula. Gospodine Jovanoviću ...

SUDIJA ROBINSON: Došao je trenutak da postavite pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Jovanoviću, da li ste vi pre nego što ste dobili taj materijal koji je ... Tu informaciju o sadržini Rezolucije Saveta bezbednosti koju je gospodin Najs stavio pod pečat i u skladu s onim što ste rekli da ste mogli to da vidite u novinama, pre toga mogli, kao i svi građani, da vidite ovu informaciju? Ne samo vi, nego svi građani koji kupuju novine, a, verovatno, je bilo i u elektronskim medijima dan ranije.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa verovatno sam video to. Ja mislim da jesam. Jer ako je "Politika", ja je redovno čitam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, u svakom slučaju, informa-

cija u novinama je bila pre nego što ste dobili informaciju iz Njujorka.
SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na naslovnoj strani ovih novina, to ću vam dati isto da stavite na grafoskop, je intervju predsednika Republike Srbije američkom nedeljniku "Tajm" (Time). Moj intervju nedeljniku "Tajm" koji je izašao, možda, dan ranije, pa su prenele novine i naslov "Milošević: Samo jedno rešenje za Bosnu i Hercegovinu, ono koje će jednako štititi interese Srba, Muslimana i Hrvata". Sad ću vam dati da stavite na grafoskop. I samo ću, pošto ja imam samo ovaj jedan primerak, da pročitam jedan citat, jer je ... Da li vam je poznato da je tada bilo aktuelno pitanje skidanje sankcija Jugoslaviji? Da ili ne samo, da skratimo?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je već bilo došlo do jednog umanjenja sankcija Jugoslaviji?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, kao rezultat 4. avgusta 1994. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je taj rezultat umanjenja sankcija bilo priznanje međunarodne zajednice da mi vodimo miroljubivu politiku, Savezna Republika Jugoslavija?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Nesumnjivo, inače ne bi bile smanjene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde postavljaju pitanje, pošto je povezano bilo i sa onim oslobađanjem talaca i kažu kako sam ja uspeo da ubedim rukovodstvo tamo da to uradi ... Samo jedan kratak citat, pošto se govori šta se sad može učiniti oko mirovnog plana. "Milošević: Dok se ne okončaju sankcije, Izetbegović će računati na kolaps Srbije pod sankcijama. Za Muslimane nije bitno da li će se to dogoditi za dve godine ili za 20. Oni sanjaju o situaciji u kojoj ćemo mi doživeti kolaps i zatim će sa svim svojim saveznicima postići svoj cilj - osnivanje muslimanske države u Evropi. Na drugoj

strani, rukovodstvo sa Pala, od kada smo mi pod sankcijama, računam da mi konačno uđemo, umešamo se, postanemo umešani u taj rat. Ako se podignu sankcije i ako se odnosi sa glavnim faktorom stabilnosti, Saveznom Republikom Jugoslavijom, normalizuju, Izetbegović i Karadžić moraju se međusobno suočiti i sačiniti mirovni sporazum bez ikakvih daljih nagađanja o tome šta bi moglo da se desi". Evo, molim vas, stavite ovo na grafoskop. Molim vas, pomozite poslužitelju da stavi to na grafoskop, naslov i onda dalje ovo o sankcijama i šta je moj stav. Evo šta piše gore? Samo jedno rešenje. "Milošević: Samo jedno rešenje za Bosnu i Hercegovinu, ono koje će jednako štititi interese Srba, Muslimana i Hrvata". I onda dole, u podnaslovu piše "Zašto je bilo dobro da sačuvamo Jugoslaviju za sve Srbe, za sve Hrvate, sve Muslimane i sve Slovence, kao našu zajedničku, kao naša zajednička država". I sad, na dnu ...

SUDIJA ROBINSON: Koje je pitanje, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, samo podignite molim vas, da vidimo i ovo dole, da li je to bila suština naše politike, zalaganje za rešenje ... još, još, evo ... još podignite gore, krajnje levo ...

SUDIJA ROBINSON: Morate da preformulišete svoje pitanje, jer već u pitanju dajete odgovor svedoki.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Jovanoviću, ovo što sam rekao u intervjuu u "Tajmu" objavila je u celini i "Politika", znači vodeći jugoslovenski list. Dakle, da li je to bio moj javni stav upućen i inostranstvu i jugoslovenskoj javnosti i javnosti u Srbiji?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste i to je bila kvintesencija naše politike u odnosu na bosansku krizu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, morate da završite za 14 minuta, u stvari, 10 minuta.

ADVOKAT KEJ: Dokazni broj za oba novinska članka.

SUDIJA ROBINSON: Da, to može da se uvede u spis.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, samo trenutak. Sekretar treba da da brojeve dokaznih predmeta. Reč je o dva dokazna predmeta.

sekretar: Prvi članak je D276, a drugi D277.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada imam fotokopiju novina istog lista, "Politika", od sledećeg dana, 12. jula. Dakle, još uvek smo u okvirima onog datuma gde je ovde, sat jedan se ispitalo kad ste vi saznali za Srebrenicu. Sad je na prvoj strani "Savet bezbednosti o situaciji u Bosni i Hercegovini" i naslov je "Potvrđen pad Srebrenice". I onda kaže: "Ahmad Favzi, predstavnik za štampu UN-a, potvrdio da su srpske snage ušle u Srebrenicu. Dva napada NATO na srpske položaje. Šta će Savet bezbednosti reći o zaštićenim zonama". I onda govori šta kaže Favzi, Ahmad Favzi, portparol Butrosa Galija (Boutros Boutros-Ghali). Preskočiću ovde neke navode, mada ja predlažem da ih sve pročitate. Kaže: "Ne treba zaboraviti", to sam obeležio na dnu strane "da su obe strane doprinele pogoršanju situacije u Srebrenici i da je Butros Gali u više navrata tražio da se zaštićene zone demilitarizuju, ali to nije učinjeno, rekao je Favzi". S tim što ova izjava Favzija prelazi sa prve na drugu stranu, ali se može, kad se spoji, videti ovo što sam citirao u celini. Onda se ovde citira Karasin (Karasin), predstavnik ministarstva inostranih poslova Rusije, koji kaže isto što i Favzi. "Karasin je rekao da su napadi muslimanske vojske na srpske položaje veoma zaoštrili situaciju oko Srebrenice".

prevodioci: Molimo čitajte sporije. Prevodioci nemaju tekst.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, evo za prevodioce ponovo. "Karasin ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koja je svrha čitanja ovih pasusa? Vreme je za pitanje. Još nismo došli do faze kada vi dajete iskaz.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, gospodin Najs je prethodnog dana potrošio jedan sat da objasni kako je gospodin Jovanović saznao za događaje u Srebrenici najkasnije 13. jula. Ja sam vam sad malopre dao novine od 11. jula, pa evo sad novine od 12. jula i ono što u tom trenutku kažu zvaničnici Ujedinjenih nacija i ukazuju na probleme koji su bili u Srebrenici ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, suština je u tome da ne svedočite vi. Vi ste pročitali taj pasus iz novina i sada morate da postavite pitanje

TUŽILAC NAJS: Mogu li da istaknem jednu poentu? Ja svakako nisam proveo jedan sat u vezi sa konkretnim okolnostima dolaska informacija o Srebrenici. Proveo sam par minuta na tome, ali sam potrošio vreme uvodeći čitav niz informacija opšteg karaktera koje su došle u Beograd i rekao sam jasno da je to bilo u nekoliko prilika. Ja nisam zaustavio ovo dodatno ispitivanje u vezi sa člancima iz novina, iako to ima samo marginalnu relevantnost. Međutim, rekao sam već nekoliko puta, na optuženom je da odluči kako će da troši svoje vreme. Ako on smatra da želi da uvede materijal iz novina, to je njegov izbor. Međutim, ukoliko njegovi saradnici žele sa mnom da pregovaraju, ja ću da učinim sve da se uvedu odgovarajući dokazi, a bez uzimanja vremena tokom ispitivanja.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najs. Gospodine Miloševiću, primite ovu ponudu k znanju, a sada postavite pitanje u vezi sa pasusem koji ste pročitali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, da li je bilo poznato i UNPROFOR-u i, kao što se vidi, zvaničnicima u Savetu bezbednosti i generalnom sekretaru koji se zalagao da nije izvršena demilitarizacija i da iz zaštićene zone "Srebrenica" stalno traju teroristički napadi, da mnogo ljudi gine okolo? Da li je to bilo poznato ili nije bilo poznato?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bilo je poznato, jer je ruska delegacija sve vreme, od 1993. godine pa nadalje, u Savetu bezbednosti insistirala da se, kako su oni navodili, razjasni koncepcija zaštićene zone i da se ona demilitarizuje. To je stalno odlagano i, razume se, da su muslimanski garnizoni u tim zaštićenim zonama to koristili za povremene upade u lokalna srpska sela, naročito u delu Goražda i Srebrenice i poznato je, ovde je već bilo reči o tome, da je nekih 2.000 ili skoro 2.000 srpskih civila u okolnim selima Srebrenice stradalo kao rezultat tih oružanih upada.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Jovanoviću, da li vi kažete da ste pre pada Srebrenice znali samo za napade Muslimana na Srbe, a niste znali za napade Srba na Muslimane?

SVEDOK JOVANOVIĆ: Znao sam i za jedno i za drugo. Zašto ne bih znao? To su bile javne činjenice. U štampi je objavljivano i da su muslimanski ... Da je muslimanski garnizon iz Srebrenice upadao i vršio pokolje po selima, a bilo je i javljana da su snage Republike Srpske napadale Srebrenicu i pokušavale da u nju uđu u više mahova i to je sprečavano pritiscima iz sveta i s naše strane, naročito.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Toga dana je portparol Radovana Karadžića objavio da su "u proteklih 45 dana imali 30 civilnih žrtava, jer su Muslimani upotrebili status Srebrenice kao bezbednosne zone i započeli terorističke napade na srpske civile." To piše isto u ovim novinama od 12. jula. Dakle, da li su to bile činjenice koje su bile poznate u javnosti?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Čim su bile u štampi, poznate su i javnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja predlažem gospodine Robinson da uvrstite ovo kao dokazni predmet, jer se vidi 12. juli, vodeći jugoslovenski list "Politika" na prvoj strani piše, "Potvrđen pad Srebrenice". Može se staviti na grafoskop da se uveri svako ko sumnja.

SUDIJA ROBINSON: Da, to možemo da uvedemo u spis.

sekretar: To je dokazni predmet Odbrane D278.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Jovanoviću, gospodin Najs vam je predočio tabulator 21 koji se odnosi na pitanja Srebrenice iz aprila 1993. godine. To je tabulator gospodina Najsa broj 21.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA KVON: Gospodine Miloševiću, da li ćete time da se bavite na privatnoj sjednici?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nema potrebe, gospodine Kvon, jer ovo, inače, nije zaštićeno zbog sadržine nego zbog forme, a ja neću da ulazim u formu, vać samo u sadržinu. Ovde je, opet, reč o sadržini Rezolucije Saveta bezbednosti iz 1993. godine.

SUDIJA ROBINSON: To je u redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U toj rezoluciji Saveta bezbednosti ovde se pominje da se traži da paravojne snage bosanskih Srba odmah prekinu napade na Srebrenicu. Da li se vi sećate o tome ... Da li se sećate šta je bio naš stav u vezi sa tim napadima na Srebrenicu? Tada još nije bila uvedena, koliko se sećam, zaštićena zona, ili je bila. Da li je bila ili nije bila i kad je uvedena, na čiju je to inicijativu uvedeno i ko se zalagao da se na svaki način spreči bilo kakav sukob oko Srebrenice i u Srebrenici?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Mirovna, ovaj, zaštićena zona je uvedena na inicijativu nekih zemalja članica Saveta bezbednosti, ali naš stav je bio prema svim zonama koje su zaštićene, a ne samo prema Srebrenici, da se u njih ne dira i da se one ne zauzimaju. To je stalno i javno i usmeno naglašavano rukovodstvu Republike Srpske. Ne samo zato što to može da izazove kontrareakciju, nego i zbog toga što je naša orijentacija bila na političko rešavanje rata u Bosni, a ne njegovo širenje i rasplamsavanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, gospodine Jovanoviću, pogledajte ovaj tabulator. U njemu se vidi da je Savet bezbednosti, Savet bezbednosti tada tek, to je znači 1993. godine, tada doneo odluku da se uvede zaštićena zona.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. Ona je te godine zaštićena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate naših aktivnosti u vezi sa sprečavanjem sukoba u i okolini Srebrenice? Ako se ne sećate, kažite "ne sećam se", da idemo dalje.

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa mnogo se ne sećam, ali znam da smo ih stalno upozoravali da ne treba da šire ratna dejstva, već treba da se okrenu političkom rešavanju.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo će biti vaše poslednje pitanje, jer sad je već 13.43.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine ... Dobro. Gospodine Jovanoviću, mi smo pomagali Republiku Srpsku. Molim vas, odgovorite mi precizno na jedno pitanje: da li je naša pomoć Republici Srpskoj ikada imala u vidu bilo kakve paravojne formacije i da li je rukovodstvo Republike Srpske uopšte tražilo ikad od nas da pomažemo bilo kakve paravojne formacije?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, nikad nije bilo reči o tome, niti su oni pominjali, u razgovorima sa nama, paravojne formacije, već samo njihovu vojsku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li se sećate šta je bio naš stav, moj stav, stav rukovodstva Srbije, stav rukovodstva Jugoslavije o paravojnim formacijama?

SVEDOK JOVANOVIĆ – ODGOVOR: Bio je uvek negativan, jer ste bili protiv njih i kod nas i kod drugih i uvek ste zahtevali da oni dobrovoljci koji se javljaju, budu, u ranim fazama, razume se, razvoja jugoslovenske krize, budu pod komandom JNA.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Hvala, gospodine Miloševiću. Hvala, gospodine Jovanoviću. Ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala što ste došli na Međunarodni sud da svedočite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja nisam završio dodatno ispitivanje.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam završio sednicu. Sada je 13.43 ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja razumem da vi završavate sednicu ...

SUDIJA ROBINSON: Ja sam vam prošle nedelje rekao da moramo da završimo u 13.43, tako da ne premašimo vreme i da suđenje koje treba da počne u 14.15, ne mora da počne u 14.25. Dobio sam brojne žalbe zbog toga. Da li vi imate još neka pitanja za ovog svedoka? Da li želite da se ovaj svedok sutra vrati, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Svakako, da završim dodatno ispitivanje. Pa, gospodine Robinson, je l' vi vidite koliko je materijala gospodin Najs dao u unakrsnom ispitivanju? Bar tri puta više nego što sam ja dao u glavnom. Ja ne mogu da se ne osvrnem na neke, na neke bitne dokumente koje je on ovde prezentirao i da pitam svedoka o tome.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam sada stvarno razmišljao o dobrobiti svedoka s obzirom da je tu tako dugo vremena. Gospodine Jovanoviću, gospodinu Miloševiću ste potrebni i sutra, zato morate da se vratiti da bi se završilo vaše dodatno ispitivanje. Nadam se da će se završi-

ti brzo.

TUŽILAC NAJS: Tabulatori 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49 i 50 treba da budu pod pečatom, ukoliko to dozvolite.

SUDIJA ROBINSON: Da. Sada završavamo sa radom i nastavljamo sutra ujutro.

Fond za humanitarno pravo